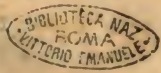

11.

C. D. & A. C.
DISPUTATIO JURIDICA
DE
REVISIONE
OB SVMMAM NON
APPELLABLEM,

Q V V A M
FAVENTE SS. TRIUNO NUMINE
AUSPICIIS
*Viri Magnifici, Nobilissimi, Amplissimi
ac Consularissimi*

DN. FRIDERICI DECK.
HERRI, JC. diversorum statuum Imperii
Consiliarii, Pandectarum in hac inclyta Argen-
toratensi Universitate Professoris
Ordinarii:

Patroni, Fautoris ac Praeceptoris sui, æviternum Parentis
instar, obsequiosè venerandi colendi,

SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI
submittit

GEORGIUS BERNHARDUS Riedt
HEILBRONNENSIS.

Ad diem 5. Decembr. hora locog. consuevit.

ARGENTORATI,

Typis JOSIÆ STÆDELI, ACADE-
MIÆ TYPOGRAPHÆ

ANNO MDC LXIII.

MAGNIFICOS,
NOBILISSIMOS, AMPLISSIMOS,
PRUDENTISSIMOS

DN. DN.

CONSULES
QUADRUUVIROS
SENATORES
LIBERÆ IMPERIALIS REIPUBLICÆ
HEILBRONNENSIS,
Patres Patriæ conscriptos
Salutis Publicæ Curatores
Vigilantissimos.

NEC NON

VIRVM NOBILISSIMVM ET STRENVVM
DN. JOHANNEM BERNHARDUM
Trappen à Trappensee / dictæ Reipublicæ PRÆ-
TOREM meritissimum &c. Cognatum & è ba-
ptismatis fonte Susceptorem honoratissimum.

et

VIRVM NOBILISSIMVM, AMPLISSIMVM
ac Consultissimum

DN. JACOBVM FRIDERICVM Rühlens/J. U. D.
Practicum Celeberrimum, memoratæ Reipublicæ Syndi-
cum, hocq; tempore ad Comitæ Ratisponensia Legatum
meritissimum, variorumq; Statuum S. Imperii Consilia-
rium gravissimum.

*Huius disputationis inscriptione submisit veneratur,
seq. per eam*

TANTIS SVIS FAVORIBVS AC PATRONIS
ut spem de eo eiusq; studiis, si forte habuerunt
hactenus exigua, meliorem capiant
commendatum cupio
A. & R.

PROOEMIUM.

Ecule hoc nostro non minus litigioso, quam malitioso, quod plus scientiæ quam conscientiæ habere dicitur, ut loquitur Ventur. de Valent. *in parthen. litig. lib. 1. cap. 1. n. 10.* plerumque omnes conqueruntur de litium diuturnitate, ex qua sæpissimè evenit, eos ipsos, qui victoriam cum sumptuum quoque adiudicatione reportarunt, tam longis anfractibus vexatos, ac tot sumptibus miserè fatigatos, sic affici, ut lugendum sibi potius esse putent, quod bonæ alioquin litis aut instituendæ, aut suscipiendæ consilium ab initio non abiecerint, quam gratulandum, quod tanto pretio nudam victoriæ gloriam compararint, teste Anton. Fabro *in C. lib. 9. tit. 22. def. 1. in pr.* Unde in eo Legumlatores & Magistratus semper fuerunt occupatissimi, ut quantum per Justitiæ rationem, fieri possit, lites sopirentur, per *l. fin. ff. pro suo. l. 2. pr. ff. de aq. & aq. plurv. arc. l. properandum 13. C. de judic. l. 2. C. de re jud. l. 19. C. de Transact. Frid. Pruckm. conf. 38. n. 92.* Hinc celeberrima litium finiendarum remedia inventa sunt: v. c. Res judicata, Transactio & juramentum *l. jusiurandum. 2. ff. de jurejur. l. si deferente. 13. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. l. 1. ff. quar. rerum actio non dat.* quibus alii plures addunt, verbi gratia, ut processus instituatur summarius: ut viva

voce, ne per apices juris & subtilitates Legum domi excogitatas & in scriptis conceptas, lites protrahantur, proponatur: ut amicabile compositio teneatur; ut Commissarii ordinentur, ut coram arbitris causa tractetur. *vid. Carpzov. part. 1. const. 1. def. 10. 12. 13. & plurimi ibidem allegati.* Non minorem tamen adhibuerunt curam, ne iniqua sententia partes prægraventur, cumque in finem, non modo ordinarium remedium, Appellationem scilicet, quæ est partis ab inferiore ad superiorem gradatim riteque facta querela, ut is causam iniuste definitam, corrigat, & sententiam in melius reformet *l. 1. pr. l. qui suspectum. 20. §. ult. l. Imperatores 21. §. idem 1. ff. de appell. l. ex illo. 13. cum l. seq. C. dict. tit. l. qui Roma. 22. §. Seja. 5. de V. O. l. præfecti. 17. ff. de Min. l. 1. §. ult. ad SCt. Tertull. l. ult. quib. appell. non licet.* Item actiones adversus judicem sive dolo sive culpa male judicantem, *pr. Inst. de obl. qua quasi ex del. nasc. l. ult. C. de pæn. jud. qui mal. jud. l. filiusfamilias. 15. ff. de jud.* Verum etiam plura alia pro diversitate circumstantiarum constituerunt, quibus partes jus suum tueri, & contra iniquæ sententiæ effectum sibi consulere possunt. v. c. Querela nullitatis tum ratione personarum, tum processus, tum sui ipsius, de quo remedio latè Bocer. *Class. 6. disp. 33. th. 3. & per tot.* Restitutio in integrum *l. 2. C. sentent. resc. non poss. d. l. 17. ff. de Min. Gail. 1. obs. 45. n. 6.* Supplicationem, quæ competiit contra sententiam Præfecti Prætorio, à quo appellari non potuisse constat *l. un. C. de sent. Præf. Præf. Struv. in Syn. Jur. Civ. disp. 50. th. 6.* Item recentius illud remedium Syndicatus, cum pars quæ se gravatam dicit, ipsos iudices de dolo accusat *Ord. Cam. part. 3. tit. 53. §. Wo aber cynige Parthey: E. Bocer. class. 6. disp. 35. th. ult.* & plura similia de quibus post Marantham in *spec. aur. de ord. jud. part. 6. de appell.*

appell. n. 4. Coll. Jurid. Argent. de appellat. th. 20. & s. seqq.
Bender. de Revis. in proam. n. 1. Quibus merito etiam
 annumeramus remedium revisionis, de cuius altera no-
 vaque specie, quæ per Recessum Imperii de Anno 1600.
 introducta, & in recessu de Anno 1654. repetita auctaque
 videtur, in præsentiarum paucis erit augendum.

THESIS I.

Um verò juxta monitum Quintiliani *in lib. 5. cap. ult.*
in fin. Jctis summus circa verborum proprietatem sit
 constitutus labor, meritò de ipsius vocabuli REVI-
 SIONIS, origine, multiplicique significatione, pau-
 ca prælibare operæ pretium erit. Terminus autem, REVISIO,
 apud bonæ latinitatis Authores, quantum nos quidem novimus,
 non reperitur, nec quoque in Jure nostro Civili Digestorum vel
 Codicis usurpatur. Unde Calvinus, Schardius, aliiq; Lexicogra-
 phi quicquam de revisione referre noluerunt: Buchnerus in
 Thesaur. Erud. Scholast. termini huius quidem mentionem fa-
 cit, sed sine autoritate. Apud Jctos autem initium videtur
 sumpsisse ab Anno 1555. cum Ordinatio Camerae publicaretur,
 ante hoc tempus enim & Jctis hunc terminum incognitum
 fuisse non dubitatur, hætenus vero in praxi receptus, & Impe-
 rii constitutionibus approbatus, meritò est retinendus. Et qui-
 dem ex præpositione inseparabili RE, & nomine verbali VISIO,
 vox hæc est composita; quasi accuratius, penitius & plenius vi-
 deo, & inspicio, quod ante alius, sed forsitan minus attente, vide-
 rat, Germanicè *Revisien vnd Besichtigung der Acten und gespro-*
chener Bruchst. Ord. Cam. part. 3. tit. 53.

II.

Revisio accipi potest, vel in communi ac promiscuo loquen-
 di usu, ad exemplum verbi revisere, pro reditu ad videndum
 quid agatur: ita Terent. in Andr. ibique Donat. Vel in sensu
 Juridico pro remedio juris subsidiario, quo sententia iniqua de-
 ficiente appellatione corrigitur quæ acceptio est huius loci pro-
 pria, de qua infra th. 5. & seqq.

A 1 III. Sy-

Synonymiam huius vocabuli quod attinet, sciendum, quod dicatur Revisio simpliciter, Gail. 1. *obser.* 53. n. 1. & *passim*. Revision, *Ordin. Cam.* p. 3. tit. 53. §. und damit ic. & §. ob auch die revision &c. & *passim*. Besichtigung der Acten und gesprochener Urtheil. *Ord. Cam. dict. loc.* Revision und Handlung *Ord. Cam. dict. tit. 53.* §. und damit &c. *in fin.* Widersichtigung *in Indice Recess. Imper. praefix.* & si fortah alia similis loquendi formula occurrat.

IV.

Paronyma sunt Revisio, Revision, *vid. §. praeced. revidiren / Ord. Cam. p. 3. tit. 53.* §. darauff sollen alsdann ic. §. und sollen der Kayserl. May ic. rarius revideo ad aliquem, id est, redeo ut videam. *Plaut. Trucull. act. 11. Scen. 11. vers. 65. ibi: nunc ad heram revidebo.* Sæpius eodem sensu dicitur reviso. *Terent. in Andr.* Reviso quid agant aut quid capient consilii: dicitur etiam reviso aliquem *Plaut. dict. loc.* quando otium tibi sit me revisas; & revisio ad aliquem *Gell. lib. 13. cap. 23.* cum valebo ab oculis revise ad me, *Lucret. lib. 5. vers. 635.* ad hanc quia signa revisunt, & alibi, crebro revisit ad stabulum *Hor. lib. 1. Ep. VII. vers. 12.* Te dulcis amice reviset, cum Zephyris si concedis & hyrundine prima. *Buchner. in Thes. erud. Schol.* dicitur etiam revisito. *Plin. lib. 18. c. 3.* Nundinis urbem revisitant.

V.

Præmissa descriptione nominali, recta methodo sequitur realis: Potest autem REVISIO in genere accepta, describi, REMEDIUM JURIS SUBSIDIARIUM, QUO PARTI LÆSÆ CONTRA INIQUITATEM SENTENTIÆ à QUÀ APPELLARI NON POTEST, PER NOVAM ACTORUM INSPECTIONEM ET PONDERATIONEM, A PERSONIS QUIBUS HOC DE JURE PERMISSUM EST, EXPEDIENDAM AUTHORITATE IMPERATORIA SUBVENITUR.

VI.

Aggredimur nunc præmissæ definitionis nostræ explanationem; ubi primo se offert definitionis genus, quod posuimus, REMEDIUM JURIS, quemadmodum enim generaliter proditum est, neminem sine actione agere posse, l. si pupilli 6. §. videamus 12. ff. de neg. gest. l. tutor 20. C. dict. tit. l. Julianus. 13. §. offerri. 8. ff. de action. c. mpt.

empr. ita multo minus quis alio remedio uti poterit, nisi jura id-
ipsum suppeditent: quod enim jure non cavetur, in practica non
attenditur: *post Bald. in cap. nihil. in fin. X. de Elect. Confil. Marpurg. vol.*
1. conf. 27. n. 135. cum erubescamus sine lege loqui *Nov. 18. cap. 5.* Sic
etiam posuimus remedium JURIS, non JUDICIS, nam etsi Judex
ipse acta revidere, melius ex actis se informare, & sententiam
corrigere & emendare vellet, id ipsum facere non posset *l. quod*
jussit. 14. l. Judex. 55. ff. de re jud. 101. tit. C. sentent. rescind. non poss. ne
quidem eo ipso die quo lata est. *l. cum querebatur. 62. ff. de re jud. aut*
sub prætectu rescripti Imperatorii l. 3. C. sent. resc. non poss. l. ult. C. de
error. Advoc. l. 1. & 2. C. de sent. ex pericul. recitand. siue bene siue malè
officio suo fuerit functus, *d. l. 55. & l. 62. ff. de re jud. l. 65. §. 2. ad*
Scr. Trebell. etiam si altera pars exceptiones suas ex incuria omi-
sisset *l. 2. C. sent. rescind. non poss. l. 23. §. 3. ff. de condict. ind.* Idque ex
duabus potissimum causis, (1) quia sententia semel dicta, judex
esse desinit, *d. l. 55. ff. de re jud. fac. l. 1. §. 2. in fin. ff. de usur.* (2) quia
sententia inter litigantes jus facit. *l. ingenuum. ff. de stat. homin. l. pen.*
ff. de just. & jur. Welenb. in parat. ff. de re jud. n. 8. quod semel quæ-
situm, contra voluntatem vincientis ei adimi nequit *l. id quod no-*
strum. ff. de reg. jur. Gail. 1. obser. 114. n. 1.

VII.

Diximus autem remedium juris. & quidem SUBSIDIARIUM,
datur enim hoc remedium non aliter, quam appellatione, aliisq;
remediis cessantibus *Reichs. Abscheid de Anno 1600. §. es soll aber*
&c. ibi. da sie nimmer benanter Summa der 300. Reichsgulden davon
nicht appellirt werden mag, sich beschwert zu seyn befinden. 10. Reichs
Abschied de Anno 1654. §. doch mit diesem Zusatz. 10. ibi: auff den Fall
die Sum nicht appellabel, und den effectum devolutivum an das Cam-
mergerichte nicht gehaben sönte. 11. quemadmodum plures etiam
actiones dicuntur subsidiariæ, quæ omnibus aliis deficientibus
demum competunt: cuiusmodi est actio de dolo. *l. 1. §. 1. de dol.*
mal l. de dolo. C. eod. inofficiosi querela, §. 3. Inst. de inoff. test l. maximum
virium. 4. vers. nam cum ultimum. C. de lib. prat. l. si ponat. 23. pr. ff. de in-
off. test. actio in factum *l. 1. pr. D. de presc. verb. & in fact. action.* Stel-
lionatus *l. 2. §. 1. D. Stellion. & similes.* Hocque respectu puto
hoc remedium subsidiarium opponi posse remedio ordinario.

Sunt qui remedium revisionis putant EXTRAORDINARIUM esse, ita enim revisionem, quæ contra sententiam supremi Judicis à quo appellari non potest, datur, definiunt Bender. *in tract. de revision. concl. 5. eiusq. n. 20. & seq. Coll. Jur. Arg. de appellation. th. 18. n. 1. Bocet. class. 6. disp. 35. th. 3.* Sane si respiciamus ad processum quo respectu hodie, sublati formulis, omnia judicia sunt Extraordinaria per §. ult. *Inst. de Interd.* hoc quoque remedium Extraordinarium dici poterit; Similiter si dicamus illa tantum remedia esse ordinaria, quæ ex Legibus, Plebiscitis, SenatusConsultis, Principum placitis generalioribus. Prætorum Edictis, in Corpore Juris Civilis comprehensis, definita sunt: cætera autem omnia esse extraordinaria, ut putat Bend. *de revis. concl. 1. n. 24. Atum. de rem. ord. & extraord. sect. 2. n. 2 in fin.* facile largimur hoc remedium extraordinarium esse: Verum strictius hos terminos in sensu juris accipi debere persuasum habemus. Idq; auctoritate Ulpiani *in l. causse. 16. pr. ff. de min.* ex quo colligere facile possumus, ordinarium remedium esse auxilium communi &mero jure tributum: Extraordinarium vero, quod contra jus commune & regulare, introductum est, ex speciali circumstantia personarum, aut qualitate causarum &c. Exempla ordinarii remedii sunt omnes ex actibus, contractibus, & negotiis Jure Civili prodita & introductæ actiones, sive in rem, sive in personam, sive ex contractibus sive delictis: item exceptiones, interdicta; remedium nullitatis, appellationis, & quicquid sine respectu speciali vel personarum, vel circumstantiarum tribuitur. Bender. *dict. loc. concl. 1. n. 25.* extraordinaria vero remedia erunt, quando actus, contractus, aut gestum, secundum dispositionem juris communis, eiusque requisita, validum, ex speciali aliquo privilegio vel circumstantia, quæ magistratum movet, rescinditur, & laeso subvenitur: Cuiusmodi sunt omnes, in integrum restitutiones, verbi causa ob dolum, metum, minorennitatem; absentiam, status mutationem, justum errorem, aut aliam quancunque justam causam *l. 1. & 2. D. de rest. in integr.* quæ non tam ex ipso jure vel Lege, quam ex cognitione demum Magistratus competit, & descendit *l. 3. & 4. dict. tit.* nam quamvis jure proditum sit, posse Prætorem aliquem

aliquem ex causa ætatis, doli, metus &c. restituere; non tamen id facere cogitur: hoc sensu lex suppeditat remedium ordinarium immediate: extraordinarium vero Magistratus causa cognita: verbi causa, ipso jure habemus actionem mutui, empti, venditi, locati-conducti, depositi. &c. nec opus est, ut à Magistratu actionem quis impetret; Sed restitutionem in integrum ipso jure quis non habet, sed deum ex decreto Magistratus. *arg. dict. l. 3. C. de integ. rest.* Exemplum nobis exhibet *dict. l. 16. pr. §. 1. & seq. ff. de min.* Si cum pupillo contractum esset sine tutoris auctoritate, aut cum minore sine curatoris consensu: extraordinarium remedium non datur, quia contractus est ipso jure nullus *l. 3. C. de integ. rest.* cum itaq; ex contractu ipso jure nullo, nulla detur actio, cum reus ordinario jure munitus sit, *dict. l. 16. §. 3. d. r.* extraordinarium remedium non habet. At si minor curatorem non habens v. c. rem. emisset, eoque contractu læsus esset, nullo gaudet remedio ordinario, sed extra ordinem per in integrum restitutionem ei subveniendum est, *dict. l. 3. C. de in integ. restit.*

IX.

Itaque secundum hunc considerandi modum dicimus revisionem esse remedium Ordinarium 1. quia immediate à Legē tribuitur, sive velit, sive nolit Magistratus, cuius causæ cognitio hic non attenditur, per deducenda inferius 2. quia neque personæ conditio, nec causæ specialis circumstantia, hoc loco consideratur, sed omnibus indistinctè per sententiam Cameralem *Ordin. Cam. part. 3. tit. 53.* aut in summa non appellabili læsis *Reichs. Abschied de Ann. 1600. §. 1. & solt aber 16. de Ann. 1654. §. 1. doch mit diesem Zusatz 16.* subvenitur. 3. quia nulla apparet ratio cur Imperator & status Imperii hodierni, non æque remedium ordinariū, quam olim Leges, Plebiscita, S. C. ta &c. constitutere possent: *Bend. dict. loc. n. 22.* (4) quia hæc remedia revisionis loco appellationis sunt introducta, surrogatum autem sapit naturam eius cui surrogatur, per allegata ab Ancon. Barbof. *lib. 17. cap. 59. axiom. 6.* appellationem autem remedium esse ordinarium, nemo est qui negat. (5) Unde facile largimur, illud remedium esse extraordinarium, cum lex in certo casu alicui permittit facere propria auctoritate. *In quemadmodum. 29. §. 1. ff. ad L. Aquil. tor. tit. C. qu. ind. lic. unicuiq; se & publ.*

publ. devot. sine jud. defend. quod alias prohibitum est, *l. extrat. ff. quod met. caus.* *l. si quis in tantam. C. und. vi. tor. tit. C. ne quis in sua caus.* Etiam hoc largimur, Principem alicui extra ordinem subvenire, quando ex absoluta potestate pœnam alicui remittit, vel privilegium faciendi concedit, quod aliis prohibitum §. *sed & quod Principi. vers. plane. Inst. de iur. nat. gent. & civ. l. 1. §. fin. ff. de Const. Princip.* Verum quod illud remedium etiam dicatur extraordinarium; quando Legislator novum aliquod remedium, non contra jus Civile, sed præter jus Civile, constituit, in casu quo jure civili nihil dispositum est, hætenus nullo juris textu probatum vidimus, & videtur obstare *d. l. 16. pr. ff. de minor.*

X.

Hinc facile apparet quid respondendum sit ad rationem Zasii *lib. 1. sing. intell. cap. 20.* inductam à Bendero *dict. loco n. 27.* negamus enim revisionem esse introductam contra jus civile: neque enim ullo jure civili cautum est, ne remedium contra eiusmodi sententiam supremi judicis induci possit, sed ideo rescindi non potuit, quia in suppeditando remedio defecit jus civile, usque dum Imperatores statusque Imperii læsis subvenerunt: quo introducto nihil contra jus civile factum est, sed tantum remedium præter juris civilis inventum constitutum, quod antea erat incognitum, quod cur extraordinarium dici debeat, nihil apparet, nam nec dubitamus primis temporibus sententias fuisse irrevocabiles, remedium autem appellationis (quod ordinarium est) ex post facto demum fuisse constitutum, non contra jus civile, sed in juris civilis supplementum, prout in quibusdam provinciis, pro diversitate judicum, bis aut ter provocare licet. Liceat rem illustrare exemplo: Jure naturæ omnes homines nascebantur liberi *pr. Inst. de libert.* non quod non potuerint esse servi, sed quod servitus eo tempore fuisset incognita *dict. pr. Inst. de libert.* Cum itaque jure Gentium servitus esset introducta, non contra naturam hoc factum; sed præter naturam, (ita enim interpretamur verbū CONTRA in §. 2 *Inst. de iur. person. & verbum CONTRARIUM in pr. Inst. de Libert.* ne pugnet cum §. 11. *Inst. de iur. nat. gent. & civ.*) seu præter inventum Juris naturæ; Nec hoc fit extraordinarium, sed jure ordinario: Ita etiam cum revisio introducta

ducta est, nihil factum est contra jus, sed modo novum remedium, antea incognitum constitutum, quod ordinarium dici nihil impedit.

XI.

Hoc facile concedimus, remedium hoc esse novum & subsidarium, nec tamen inde sequitur esse extraordinarium: Nam etiamsi concedamus omne remedium extraordinarium esse subsidarium l. 16. pr. de min. non tamen inde sequitur omne subsidarium esse extraordinarium. Minus obstat argumentum à remedio supplicationis deductum, ad remedium revisionis: Nam negamus etiam supplicationis remedium esse extraordinarium, nullibi enim ita vocatur, & si contingeret à DD. ita vocari, minus recte tamen, & sine Legum fundamento hoc dici putamus. Nec enim nos extraordinarium remedium illud dicimus, quod jure civili veteri inventum non est, sed quod contra dispositionem juris Civilis, ex speciali favore, vel personæ vel causæ introductum, dist. l. 16. de min. Ordinarium vero quod jure veteri civili omisum, Imperatoriis vero constitutionibus introductum, extra omnem personarum causarumq; favorem.

XII.

Diximus porro in definitione nostra, dari hoc remedium PARTI LÆSÆ: Et hac ratione convenit cum reliquis remediis, quibus per sententiā inique læsis subveniri solet, cuiusmodi est appellatio, supplicatio, Syndicatus, in integrum restitutio, nullitatis querela. Coll. Jur. Arg. de appell. rh. 1. 4. 17. 19. 25. & de re judicat. rh. 106. 110. qua de re infra ubi de convenientia huiusmodi remedium tractaturi sumus, commodior dicendi locus erit, in quem pleniorẽ huius rei explicationem remittimus.

XIII.

Diximus ulterius dari CONTRA INIQUITATEM SENTENTIÆ, quibus verbis distinguitur à querela nullitatis: sententia enim quæ ipso jure nulla est, non sub specie iniquitatis, sed nullitatis rescinditur, nam v. c. extra territorium jus dicenti (etiamsi juste decreverit) impune non paretur l. ult. ff. de iurisd. Et sententia contra minorem indefensum lata, etiamsi iniqua non sit, tamen ipso jure nulla est, l. 45. §. ult. ff. de jud. l. 6. C. quom. & quand. jud. qua de re

456
10.
infra, ubi de differentia revisionis, à nullitatis querela tractabimus, pluribus agendum.

XIV.

Sic etiam posuimus A QUÀ APPELLARI NON POTEST, in quibus verbis latet differentia à plerisque aliis remediis sententias reformatoſis, de quibus itidem infra, ubi differentias in specie notabimus pluribus dicendum: includimus autem hic utramque revisionis speciem, siue enim appellatio ob iudicis summitatem, siue ob summæ quantitatem de jure communi celsset, utroque tamen casu revisionis remedium, diverso tamen modo, competit, de qua distinctione mox videbimus.

XV.

Hæc verba PER NOVAM ACTORUM INSPECTIONEM, & quæ ulterius in definitione sequuntur, ad causas spectant, quas suo loco specialius examinabimus.

XVI.

Quemadmodum autem duobus modis contingit, ut à sententia appellari non possit, nimirum si vel lata fuerit à iudice qui superiorem non habet, vel si contineat minorem summam, quam ut ab ea de jure appellari possit. Ita quoque duplex est revisio, altera quæ à Iudice Camera Imperialis lata: altera, quæ ab eo, cuius summa non est appellabilis, interponitur.

XVII.

Prior species revisionis fundamentum habet, in *Ordinan. Cam. part. 3. tit. 53.* quæ definitur à Bendero *dict. concl. 1.* quod sit remedium extraordinarium, quo in Camera latis, ex quadam benignitate per Commissarios Imperatoris & statuum Imperii ad id deputatos, succurritur. *Coll. Jur. Arg. de appell. th. 18.* in hunc modum definit: *Revisio* est extraordinarium juris remedium, quo sententia iudicis superioris, à quo provocare non licet, diligenti actorum inspectione & meditatione rationum, quibus Iudex suam opinionem fulsit, denuo expenditur ab his, qui huic negotio, à iudicis illius domino, deputati sunt, ut ea, si iniqua aut nulla sit, corrigatur, si æqua, confirmetur: Latius hanc definitionem explicat Bocerius *Class. 6. disp. 35. th. 3.* ubi dicit; Revisionem esse extraordinarium juris remedium, quo sententia iudicis

cis superioris, à quo provocare non licet, diligentia actorum in inspectione, & meditatione rationem, quibus iudex ille suam opinionem fulsit, denuo expenditur ab his, qui huic negotio, à iudicis illius Domino deputati sunt, ut ea si iniqua, aut nulla sit ratione omisorum de substantia iudicii quæ sunt, non ob alias causas nullitatis, corrigatur, si æqua confirmetur: Hæ definitiones utrum ex omni parte defendi possint, non leves occurrunt dubitandi rationes; Verum cum de hac specie plenius hoc loco acturi minime simus, eas suis autoribus defendendas relinquimus, plura qui desiderat legat *Ord. Cam. part. 3. tit. 53. Reichs. Abschied zu Speyer de Anno 1557. §. Wiewohl ferner Inhalts ic. Reichs. Abschied zu Augspurg de Anno 1559. §. Als dann auch cum seqq. Reichs. Abschied zu Augspurg de Anno 1566. §. dieneill aber inmittels ic. Reichs. Abschied zu Speyer de Anno 1570. §. auß besondern ansehnlichen Ursachen ic. Deputations-Abschied zu Speyer de Anno 1600. §. Als auch Streit vorgesehen ic. Reichs. Abschied zu Regenspurg de Anno 1654. §. Damit dann auch die Partheyen cum multis seqq. Bender. Coll. Jur. Arg. Bocet. locis supra allegatis.*

XIIII.

Altera species revisionis (de qua hoc loco in specie acturi sumus) describi potest, quod sit *REMEDIIUM SUBSIDIARIUM, QUO LÆSIS PER SENTENTIAM, A QUÀ PROPTER SUMMAM APPELLARI NON POTEST, PER NOVAM ACTORUM INSPECTIONEM ET PONDERATIONEM, A FACULTATE JURIDICA VEL COLLEGIO JURECONSULTORUM EXPEDIENDAM AUTHORITY IMPERATORIA SUBVENITUR.* Hæc revisio fundamentum habet tum in *Recessu Deputationis de Anno 1600. Spiræ habito §. es soll aber ic.* ubi hæc habentur formalia. *Es soll aber den Inverthanen obbenommen seyn / sondern frey stehen / da sie unerbunden der Summa der Dreyhundert Reichsgulden davon nicht appellirt werden mag / sich beschwerde zu seyn befinden / solche ihre Beschwerden und gravamina per viam supplicationis, an ihre ordentliche Obrigkeit und Herrschafften in gebührender zeit rechrens / anzubringen; Welche auch schuldig seyn sollen / dieselbe anzunehmen / und per modum revisionis ex iisdem actis (Es hätten dann die Partheyen etwas neues fürzubringen / darüber sie gehört werden müssen / in demen ihnen noch zween Sätz oder zwe Schrifften weiter zugestatten weren)*

B ij

endlich

endlich zu entscheiden / oder aber nach Gelegenheit einer jeden Sache / oder da es von einer oder andern Parthey begehret würde / und erhebliche Ursachen vorhanden / auff eine Universitât / oder aber zweyen oder dreyen Rechtsgelehrten / ad revidendum zu überschicken: Die vorgemeldte Erhöhung aber der Appellations Summen / soll den Ständen des Reichs an ihren erlangten und habenden privilegien / Freyheiten / und sonst ohnabbrüchlich verstanden / und dieselbe in ihrem würtllichen effect und Kräfften gelassen werden. *Item in Recessu Imperij Ratibonensi de Anno 1654. cuius verba hæc sunt:* Doch mit diesem Zusatz und bescheydenlicher Erinnerung / uff den Fall die Summ nicht appellabel / und den effectum devolutivum an das Cammergericht nicht gehabt könnte / daß alsdann der Parthey ordentliche Obrigkeit / auff deroelben gebührendes ansuchen und begehren / die vollkommene Acta, vermög des Reichs Deputations-Abschied de Anno 1600. auff deren zuvor / mit Zuglehung und in Gegenwart beiderseits Partheyen oder der dero Gewalthaber / fürgehende inrotation (ohne nebensteyrige recommendation) durch gewisse ohnpartheyische Rechtsgelehrte / revidiren / oder auff ohnpartheyische Universitât / oder anderes Collegium Juridicum zu schicken / und dero Rechtliches Urtheilen darüber zu erfordern schuldig seyn. Jedoch abermals diese Verordnung den Ständen des Reichs / an ihren erlangten und hergebrachten privilegiis, Freyheiten / & dgl. Ordnungen / Statuten / und sonst ohne Nachtheil verstanden / sondern dieselbe in ihren Kräfften gelassen werden.

XIX.

Ad pleniorum harum constitutionum & exinde descendens remedii revisionis intellectum consideranda veniunt, primò personæ principales constituentes, quarum duæ sunt, Constituens ipsa, & constitutum repetens ac declarans. Persona primùm constituens, est Sacratissimus Imperator Rudolphus Secundus, in Ordine Imperatorum 160. Maximiliani II. Imp. ex Maria Caroli V. Imp. filia, filius inter quindecim tertius, beatissimæ memoriæ, qui Imperii fasces suscepit Anno 1576. & placida morte deposuit Anno 1612. ætatis suæ 59. mense 5. die 23. à Virtutibus heroicis, insigni Clementia, pacifica Imperii administratione, pluribus victoriis à Turca reportatis, diversis ad salu-

tem S. Imperii in sex comitiis publicatis constitutionibus celebravimus: inter omnes Imperatores Germanicos matrimoni. expers unicus..

XX.

Persona constitutum repetens & declarans, est Augustissimus Imperator Ferdinandus tertius, beatissimæ memoriæ in ordine Imperatorum 163: Ferdinandi Secundi Imperatoris, ex Maria Anna Bavarica, filius, inter quinque secundus, Imperator electus Anno 1636. duorum Imperatorum Parens, hostium suorum Victor perpetuus, heroica virtute, qua Austriaca domus à multis retro seculis alias superavit. Clarus, imo vel ex eo solo immortalitati consecrandus, quod Imperium Romanum, & intestinis bellis, & externis incursum ceu fluctibus opertum, eum accepisset, summa Prudentia, felicissimoque consilio tranquillavit, pacem tot lustris amissam restituit, & ut immota sit atque perpetua solenni Lege ac fœdere firmavit, donec tandem spe sua potitus Anno 1657: ætatis suæ 48. mense 9 die 22. ad beatam vitam evocatus perpetuam nominis sui gloriam posteritati reliquit..

XXI.

Secundò, notanda causa procacitica seu impulsiva harum constitutionum, quæ est auctio summa appellabilis.. Nam cum superioribus temporibus & imprimis vigore Ordinationis Cameræ de Anno 1555. part. 2. tit. 28. §. und sonderlich ic. summa appellabiles 50. florenorum fuerit, aucta deinde ad summam 150. florenorum in Imp. Recess. de Anno 1570. §. Als wir dann auß obange. regten ic. hoc remedio opus non fuit, cum tantilla summa negligantis patrimonium exhauriret, nec operæ pretium fuit de super multas erogare expensas: Verum cum postea de multitudine causarum appellationis ad Cameram indies decurrentium querela mota, & pro evitando hoc summa appellabilis non tantum in Recessu Spirenfi, de Anno 1600. §. Wiewohl nun auch ic. ad 300. florenos Imperii, verum etiam in Recessu Ratisbonensi de Anno 1654. ad 400. Thaleros Imperiales usque aucta fuisset, cuius summa amissio res est maioris momenti & desuper aliquid expendere vix quisquam dubitaret, ideoque merito Im-

peratores statusque Imperii, considerantes quod divinum potius sitquam humanum omnibus horis æque sapere, justum ab iniusto secernere, nec unquam ad dextram vel sinistram declinare, sed potius interdum evenire, ut ii qui Justitiæ sese sacerdotes, profiteantur, eiusque strenui ac assidui cultores & videri & esse volunt, interdum à vero scopo aberrant, (labi namque humanum est) & dum juris apicibus vel nimium intenti sunt, aut inter varias & diversas Dd. opiniones non semper æque dextre diiudicare noverint, nonnunquam falsam pro vera arripiant, quod sæpissime ipsis Jctis, ex quorum responsis jus nostrum confarcinatum est, accidisse lectio universi juris nostri satis abunde testatur, frequenter etiam errore non juris sed facti decepti, aliud quam debent, statuunt, merito inquam ne cuiquam Legum adminicula denegentur, contra *L. un. C. de sum. pref. prat.* saluberrimum hoc novum & subsidiarium remedium invenierunt, ad quod lapsi per sententiam in summa non appellabili, tanquam ad sacram anchoram, confugere possunt.

XXII.

Notandum tertio circa ipsam constitutionem quod prima constitutio facta fuerit in Recessu Deputationis, secunda vero constitutio, vel prioris constitutionis non tantum repetitio verum etiam auctio habeatur in Recessu Imperii. Ubi observandum quod Recessus Imperii differat à Recessu Deputationis non quidem quoad effectum obligandi, quicquid enim à Deputatis, qui quasi per compendium totum statuum Ordinem representant, in conventu Deputationis in formam recessus relatum est, æqualem cum Imperii decretis illis quibus in Comitibus universalibus omnes interfuerunt status obtinet vigorem *wird als ein gemeiner des Heyl. Reichs Beschluß geachtet. Reichs-Abschied zu Regensburg de Anno 1694. §. was und so viel ic.* sed ratione Constitutionis, & quidem 1. quod Comiticia sint conventus Cæsaris atque ordinum Imperii ad ipsius Imperii utilitatem. Conventus vero Deputationis conventus tantum sit specialis Commissariorum tantum Imperatoris & non nullorum statuum qui primum fuerunt designati, postea autem eorum numerus aliquoties auctus, ut pulchre demonstrat, *Limn.*

in *Iur. publ. lib. 9. c. 1. n. 237.* 2. Comitia indicit Imperator cuncto consensu Electorum, inde est quod aliquoties in primordiis Re-
cessuum Imperii legitimus, haben wir mit zeitigem Rath unser und
des Heyl. Reichs Churfürsten/ Geistlicher und Weltlicher einen ge-
meinen Reichstag aufgeschriben. Reichs. Abschied zu Regensburg
de Anno 1541. §. Dazu haben wir mit Rath und Beliebung unserer
und des Reichs Churfürsten nicht umgehen mögen/ eine gemeine
Reichs. Versammlung aufzuschreiben. Reichs. Abschied zu Regens-
burg de Anno 1576. §. Als haben wir auff Gutachten und Rath un-
ser und des Heyl. Reichs Churfürsten/ eine gemeine Reichs. Ver-
sammlung aufschreiben lassen. Reichs. Abschied zu Augsburg de An-
no 1582. §. Derohalben zu nothwendiger zc. Haben wir mit Vorwissen
und Bewilligung der Churfürsten diesen Reichstag aufschrei-
ben und ankünden lassen. Reichs. Abschied zu Regensburg de Anno
1598. §. Als aber darzwischen zc. Et quidem consensus Electorum
in tantum est necessarius, ut citra nullitatis vitium ab Imperato-
re negligi non possit; Est enim hoc in Imperio receptum, ut fa-
tetur Rudolphus II. in literis ad Principum Electorum legatos
Norimbergæ congregatos sub dato Pragæ 25. Nov. An. 1611. ibi:
Zu solchem End were sie auch deren nach Nürnberg verordneten
Keyserl. Commiss. Befehl zu geben im werck gewesen / daß bey dieser
der Fürsten Collegial. Versammlung / die Occasion nicht versäum-
met / sondern entweder zu Aufschreibung eines neuen Reichstags
der Consens, dem herkommen nach erlanger / oder da sie die Chur-
fürsten es für gut ansehen würden / der jüngst verschobene wider
reassumirt werden möchte. Estque idem expresse in Capitula-
tionem, in quam jurare Imperatores adstricti sunt; relatum des
Keyserl. Mayst ohne Wissen und Willen der Churfürsten keinen
Reichstag ansehen noch aufschreiben wollen. Addendum ex
Limnæo lib 9. c. 1. n. 17. quod etiam nonnunquam statum con-
sensu indicitur comitia. Conventum vero Deputatorum in-
dicat Elector Moguntinus vice vel homine Imperatoris, qui de-
signato sibi die & loco Commissarios suos eo ablegat. *teste supra
laud. Limn. in Iur. publ. lib. 9. c. 1. num. 234. & 236.* 3. Causa Co-
mitiorum quæ Imperatorem ad indicenda Comitia commove-
re solet, est necessitas, utilitas, salusq; Imperii, Auf Erforderung
der:

der hohen Nothdurfft / zu Förderung des Heyl. Röm. Reichs und sonderlich Teutscher Nation Ehr / Nutz und Wohlsarth ut habet Reichs Abschied zu Speyer de Anno 1529. in pr. Conventus vero Deputatorum hic celebratur, quando motus Imperii se exe- runt, atque tumultus oriuntur, quibus compescendis atque se- dandis, unius, trium, vel quinque etiam circulatorum vires non sufficiunt. R. A. zu Augspurg Anno 1555. §. So sich dann. aut quan- do alia id flagitat Imperii utilitas, etiam tunc quando in Comi- tiis universalibus non omnia expedita fuerunt, quæ proposita negotia. R. A. zu Regenspurg de Anno 1594. §. Als wir dann für den vierdren. §. Was und so viel re. Et quæ alia circa constitutio- nem Recessus Imperii & Deputationis occurrunt differentia, quas brevitatis gratia omittere & benevolum lectorem ad Juris Publici scriptores inprimis vero sapius laudatum Limnaeum, qui lib. 9. c. 1. jur. pub. pulcherrime hanc rem pertractat, remittere cogimur.

XXIII.

Quartò. Ipsarum Constitutionum, verba ambigua horumq; explicatio, ubi statim in §. supra posito Recessu Deputationis se offerunt hæc verba:

Es soll aber den Untertanen) circa quæ verba notandum, quod vocabulum SUBDITI die Untertanen apud Politicos varie accipiat, ad evitanda itaque homonymiam nonnullorum ac- ceptiones referte, postea autem nostram hac de resentmentiam explicare placet, Et quidem *Lebenshal. in Coll. pol. disp. 15. th. 1.* Sub- ditum illum proprie ac recte dici affirmat, qui in alicuius terri- torio domicilium constituit, nam domicilii eam vim ac potesta- tem esse dicit, ut subditum foro ac Legibus istius loci obliget, & privilegiorum & immunitatum participem faciat Johann. Ulricus Wolff. *in disp. iurid. Pol. 12. thes. 17.* Subditum à cive to- to distare cælo ait, ita tamen ut late etiam civis subditus dici possit, propriè vero is saltem subditus sit, qui Jurisdictioni ali- cuius subiectus est, *Schonb. 3. pol. cap. 34. p. 274.* vel ubi quis Do- micilium habet, *per text. in cap. licet ratione de for. competent. l. domi- cilium ubi gloss. ff. ad Municip. l. civis. l. si in patria C. de incol. Pin- giz. decis. sine question. Saxon. 29. n. 30. fol. 365. Myns. cent. 1. obs. 12.*

lib. 18. Subiicit Beneficiarios subditos, & quidem eminentioris gradus vocari, qui beneficium seu feudum ab Imperatore teneant, *die da Reichs. Lehen haben und besitzen*/quales sunt omnes fere Ducatus Germaniæ & nonnulli Comitatus, *die dem Reich ohnmittelbar unterworfen*; Et eiusmodi Vasalli, licet Principes Comitibusve sint, subiectos tamen se, & subditos Cæsareæ Maiestatis agnoscunt, id quod passim in Recessibus Imperii & præsertim apud Goldastum in Constitutionibus reperiri docet citatus Wolff di& loc. Nervosus Politicus Conting. in tractatu suo de Civibus Imperii Germanici p. 2. sic de hac re differit, Civis est ait, cui in illa civitate cuius civis est, potestas est fungendi Magistratu, vel deliberativo vel judiciali. Hisce præmissis, subiungit ille, obscurum nemini esse potest, quinam hodie in nostro Imperio veri ac genuini propriique sint cives, illi videlicet qui potestatem habent iudicandi de iis, quæ ad summum Reipublicæ pertinent: Hinc etiam non potest non patere, recte illos Cives status & ordines Imperii appellari, quod nempe sint totius regni Columnæ, vel quod legitimam in Comitibus habeant standi personam; Neque vero mirum sit, hos solos veros cives reliquos autem incolas potius esse vel subditos: Omnis enim civis socius utique est civilis societatis, est autem veri socii suffragium ferre & sententiam in rebus ad societatem pertinentibus dicere; Apertam sane implicat contradictionem esse alicuius societatis verum socium, nec tamen jus suffragii in ea societate habere. Hactenus ille.

Nobis optime placet illa explicatio quam nobis suppeditat. §. *Doch mir diesem Zusatz. in Recessu Imperij de Anno 1654.* ubi vox subditi seu *Unterthanen* explicatur per voculam *Partheyen* cum dicitur, *es soll aber den Partheyen ic.* Quemadmodum enim civitas duobus modis intelligitur, Materialiter & Formaliter, & Materialiter quidem latissimo suo significato, universum Reipublicæ corpus comprehendit omnes illi unius eiusdemque vocantur civitatis, quos una eademque Imperii Maiestas subiectos sibi per omnes Imperii ac Regni provincias habet. Arist. *lib. 3. pol. c. 6.* Bod. *de Repub. lib. 1.* Ea ratione olim Civitas Romana, quam Cicero totius terrarum orbis, & clarissimi Imperii dom-

micilium dicit *ad Quir. Catil. 3.* quæ ut idem jacit, finibus folis terminabatur, unde Claud.

Et cuncti gens una sumus, nec terminus unquam
Romanæ ditionis erit —————

Quo pertinet etiam *lin orbe ff. de stat. hom. & l. Romæ ff. ad Municipi.* quæ non urbem sed orbem Romanum appellant, & communem omnibus unam patriam unamque civitatem tribuunt. Unde Clarissimus Dn. Locam. in *disp. de caus. action. th. 17. & Acutiss. 1 Cr. Bicc. Sect. 3. th. 7. per quotid.* Cives Romanos vocat omnes, qui in orbe Romano sunt, subiecti sc. Imperio, & specialiter *in pol. lib. 2. c. 18.* non iussi aut condemnati, *lsunt quidam. 17. §. 1. ff. de pæn.* Sic etiam hodiernum Romano - Germanicam Imperium unius civitatis nomine, complectitur omnes Imperii provincias ac regna omnesque status ac populos qui Romanam Aquilam agnoscunt, aut agnoscere debent. Zoan. *de Rom. Imp. n. 250.* Herman. Kirchner. *de Republ. disp. 7. th. 1.* Ita non malefacere putamus si dicamus vocabulum subditi, sive *Unterthanen* denotare subditos Imperii Romano Germanici, sed tamen in tali generali acceptione, ut non tantum de subiectis in specie dictis, sed etiam de civibus, imo omnibus subiectis accipi possit, quæ acceptione etiam usus Cellarius, in *pol. lib. 2. c. 18.* ut ex variis ibidem subiectis divisionibus, & ipsa etiam inscriptione capituli sufficienter apparet.

XXIV.

Unbenommen seyn/sondern frey stehen) Suadet interdum & hortatur lex, ut apparet ex *Nov. 22. c. 48. in fin. pr. vers. hanc itaque partem, ciuit. à C. l. A. lib. 1. tit. 3. th. 25. in fin.* Sic etiam in *l. uli. §. 3. C. comm. de leg. & fideicom.* habetur suasio quædam. Hinc nonnulli leges dari suasorias concludunt, quod ipsis defendendum relinquinus, cum nostrum institutum non tangat, Rittersh. *ad Nov. p. 6. c. 9. n. 6. ex l. 7. ff. de LL.* notat suasionem propriam virtutem legis non esse, sed potius prohibitionem vel iussionem coactivam. Sed quoniam permissum censetur, quod prohibitum non est, arg. *l. mutus. 43. §. 1. ff. de procur. junct. l. quasium. 13. ff. de testib.* Bened. Carpz. *part. 1. conf. 16. def. 53. n. 3. l. nec non 28. ff. ex quib. caus. maj. laud. Carpz. part. 2. conf. 44. def. 8. n. 12.* Ideoque constitutio

stitutionem hanc lege in permissivam esse putamus, l. 7. ff. de LL. Qemadmodum enim pars litigans non adigitur vel cogitur revisionem petere, sed libero eius arbitrio relinquitur, beneficium hoc apprehendere, & si gravatum se putaverit, per hoc sibi consulere, sic è contra, nemo prohibetur, sed unicunque permittitur, ut possit, si velit hoc beneficio contra gravamen illatum uti, quod & in omnibus remediis à jure inventis, & aliis quamplurimis juris articulis, qui de genere sunt permissorum fieri compertum est.

XXV.

Da sie unrer benandter Summa der 300. Reichsgulden / davon nicht appellirt werden mag) Summam appellabilem per hunc Recessum Deputationis, quem vel Spiræ potius quam alibi celebrandum Imperatori ac Statibus visum fuit, (cum alias Francofurtum, & Moganum destinatæ fuerint ad conventus Deputationum teste Limn. in Jur. publ. lib. 9. cap. 1. n. 235.) ut cum in eodem de dubiis nonnullis atque gravaminibus Cameram concernentibus consultandum esset, Deputati ad manus haberent, den Cammerichter / Präsidenten und Besizer zu nothwendiger einfallender Berichts-einholung / ut verba Reichs-Abschied zu Regensburg de Anno 1595. §. Was und so viel ic. sonant, actum fuisse, ad 300. usque florenos ex eiusdem §. Wiewohl nun auch apparet eum ante hunc recessum summa appellabilis tantum 150. fuerit juxta R. J. de Anno 1570. §. Als wir dann auß obangeregten ic. uti supra th 21. in explicatione causse impulsivæ notavimus. Singulos autem hõlce florenos bacos sive uratos ut vocant quindecim, seu crucigeros sexaginta valere, testatur Mynsing. observ. 83. cens. §. 2. 1. & post eum Roding. in Pand. Camer. lib. 1. tit. 20. p. 263.

XXVI.

Sich beschwerde zu seyn befunden) Gravatur autem quis multipliciter & 1. quidem vel per definitivam, & quod tunc appellare, vel revisionem petere liceat, neque de Jure Canonico, neque de Jure Civili ullum est dubium. Comment. Rod. lib. 1. tit. 19. p. m. 251. vel per interlocutoriã, eamq; vel simplicem vel mixtam,

de quo gravamine quod septem modis inferri posse, testatur Roding. *lib. 1. tit. 20. p. m. 252.* & quidem nonnunquam ita ut gravamen in definitiva sit irreparabile, quod 17. modis fieri posse demonstrat memor. Rod. *d. l. p. 253. & seqq.* quomodo & quando revisio peti possit inferius demonstrabimus. 2. Vel judicialiter, vel extrajudicialiter, quando nimirum quis extra iudicium Magistratus decreto, mandato vel interdicto aut multa imposita gravatur, ubi tamen observandum & distinguendum utrum Magistratus vi potestatis vel Jurisdictionis, seu tanquam Judex, vel per se, vel ad alicuius partis instantiam per decretum aliquod extrajudicialiter, sive interdictum sive per impositionem multæ, an vero tanquam adversarius, seu pars, vel etiam mixtim simul ut pars & Judex gravamen intulerit, nam priori & posteriori modo tam appellationes ad Cameram, quam revisiones Collegii Juridici admittuntur, medio vero casu neque appellationi neque huic nostræ revisioni locus relinquitur, sed gravans coram Iudice suo ordinario conveniendus erit, per Recess. Imper. de Anno 94. III Regensburg. §. Wann aber von gemeluer etc. interlocutori, Geil. *lib. 1. obs. 120.* Si vero dignosci nequeat, an ut Judex, aut ut nuda pars, aut mixtim gravaverit Magistratus, quod fere plerumque accidit, quia jus in facto positum, quod ad hanc distinctionem commensurari quandoque vix poterit, tunc in casu hoc dubio tam appellationem, quam hanc nostram revisionem procedere docet Roding. *in pand. Cam. p. m. 315.* 3. Quoque gravamen est vel momentaneum vel continuum seu successivum, à quo tanquam à præsentī & continuo gravamine, quemadmodum semper appellare, ita etiam revisionem interponere licet, Geil. *lib. 1. obs. 139. n. 13.* Exemplum desumunt Dd. ab incarcerato, tradentes quod is, qui in carcere est, singulis diebus de novo gravari dicatur, si iniuste detineatur, juxta tradita Matth. Collieri *de process. executiv. p. 2. cap. 3. n. 156.* Quare semper carceratus intra tempus decennii esse dicitur, etiamsi sint lapsi 30. anni. Moll. *de Leuterat. n. 20. & post eum Carpz. p. 1. const. 19. def. 15. n. 2. & 3.*

XXVII.

Solche ihre Beschwerden und gravamina per viam supplicatio-

cationis) Vocabulum supplicationis variis modis sumitur, de quo maxime videndus est, Ferrar. Mont. *de supplic. c.1. §. utilis itaq.* & Rebuff. *de suppl. q.1.* Aliquando enim generalissime accipitur, pro omni libello, qui non solum supremis sed etiam inferioribus offertur iudicibus, tam à reis quam ab actoribus, maxime in casibus qui ad nobile iudicis pertinent officium, & actionis iure expediri nequeunt, si quid ante processum & in processu, ante sententiam consequi velit, Ferrar. Mont. *in dict. §. utilis itaq.* & Rebuff. *in d. q.1.* Et varie concipiuntur eiusmodi libelli prout quisque à Iudice sibi providere cupit & negotiorum qualitas exigat. Rebuff. *in d. quest.1.* Cuiusmodi supplicationibus omnes hodie aulas Principum, omnia consistoria plena esse, atque adeo nullam etiam Magistratus domum iis non patere, in rebus non solum exiguis, sed etiam magni ponderis, post Ferr. Mont. *in d. §. utilis itaq.* testis est quotidiana experientia, & de his quomodo & quando admittantur loquitur *titulus Codicis insertus de pracib. Imper. off. cum aliis, & l. nec quicquam §. ubi decretum. ff. de off. proc. & l. omnia quacumq. ff. de Reg. iur. de quibus tamen nobis hic tractatus nullus est.* Aliquando vero sumitur specialius, pro restitutione in integrum, quæ per supplicationem solum indulgetur, cum nulla actio ordinaria ad eam obtinendam competat, *text. in c.2. X. de off. jud. & in l. quod si minor. 25. §. fin. & ibi Bartot. ff. de minor. Panormit. in d. c. ex literis. n. 11. in pr.* Ac tandem sumitur proprie ac stricte pro ea supplicatione quæ offertur pro retractanda sententia, contra quam nulla admittitur appellatio, *de qua tractat Aub. quæ supplicatio. juncta l. si quis adversus C. de prac. Imper. offerend.* & de hac nobis hic sermo est, de qua videri potest, Rebuff. *in dict. quest.1. in fin.* & Ferr. Mont. *in dict. §. utilis itaq. in fin.* Supplicationes vero quomodo formandæ & quid in earum formatione principaliter observandum pulchre tradit, Bodinus *in Pand. Camer. lib.3. tit. 20.* quem ut in terminis instituti nostri maneamus remissive allegasse sufficiat.

XXIIX.

An ihre ordenliche Obrigkeiten und Herrschaften) Verba hæc non coniunctim sed disiunctim sunt intelligenda, alias:

enim talis exinde oriri posset sententia, quod litigans etiam coram alio iudice, quam Iudice sui domicilii vel territorii litigaret, si sententia lata Revisionem petere vellet, hoc eum facere debere, apud Iudicem sui domicilii bey seiner Herrschafft quod esset contra tenorem huius Constitutionis, utpote in qua ordinatur, ut iudex qui tulit sententiam ex prioribus actis per modum revisionis aut rem decidat, aut acta ad universitatem vel Collegium aliquod Juridicum transmittat, apud eundem autem etiam gravamina sua per viam supplicationis petentem revisionem proponere debere, hæc verba satis clare demonstrant; Es soll aber den Unterthanen ohnbenommen sein/ sondern frey stehen/ da sie unter benandter Summa sich beschwerd zu seyn befinden/ solche ihre Beschwerden und gravamina per viam supplicationis an ihre ordentliche Obrigkeit und Herrschaffen/ in gebührender zeit rechnens anzubringen / welche auch schuldig seyn sollen / dieselbe anzunehmen / und per modum revisionis ex iisdem actis, endlich zu entscheiden &c. Hinc etiam Recessus Imperii zu Regensburg de Anno 1654. §. Doch mit diesem Zusatz &c. loco horum verborum tantum ponit, der Parthey ordentliche Obrigkeit/ ut exinde excludere non dubito partem litigantem sive coram Iudice domicilii, sive coram alio ex causa forte contractus, delicti, vel etiam rei sitæ competente iudice litiget, semper apud iudicem, qui tulit sententiam revisionem petere debere.

XXIX.

In gebührender Zeit rechnens anzubringen) Tempus legitimum in jure nostro pro diversitate substrata materia alias atque alias accipitur, nam in contrahendis nuptiis tempus legitimum constitutum est Jure Justiniano in fœminis annus duodecimus, in masculis vero decimus quattus: Jure vero Novellarum Leonis hoc tempus legitimum aliquatenus immutatum & constitutum ut mares expectent annum decimum quintum, fœminæ vero decimum tertium annum. Nov. Leonis. 24. Sic etiam tempus legitimum finiendæ tutelæ in tempus pubertatis collatum est, ut notum ex Institutionibus ex pr. tit. quib. mod. tutel. fin. Sic quoque tempus legitimum luctus quod pater in contrahendis

hendis secundis nuptiis observare debet, est annus, nisi enim hoc faciat successione liberorum suorum privatur l. 1. & 2. C. de secund. nups. Eodem modo tempus legitimum executionis ultimæ voluntatis est annus, intra quod tempus, si heres cessaverit voluntatem testatoris exequi, hereditate privatur Nov. r. c. 1. Nec non tempus legitimum Inventarii conficiendi, duplex est statutum, Inchoationis & Absolutionis, Inchoationis tempus Justinianus constituit 30. dierum sive unius mensis: Absolutionis vero sunt duo alii menses, ut itaque intra tres menses & inchoari & absolvi inventarium oporteat. *per l. fin. C. de jure delib.* De hisce autem temporibus legitimis nobis hic non est sermo, sed per verba in gebührender zeit rechtens intelligimus tempus legitimum interponendæ appellationis quod est decendium, cum enim in appellationis locum hæc nostra revisio per hunc nostrum & Es soll aber den Vatershanen re. & per Receß. Imper. de Anno 1654. §. Doch mit diesem Zusatz it. surrogata sit, merito etiam naturam eius sapiet, *per l. si donat. c. §. 1. de don. int. vir. & uxore. fac. l. 3. C. quomodo & quando jud.* Accedit quod & leuteratio Saxonica, quæ cum hac nostra revisione in omnibus fere convenit, & paucissimis differt, etiam intra decendium veniat interponenda, teste Carpz. p. 1. conf. 19. des 13. n. 2. Hinc etiam revisio intra decendium à Johanne Reß / civi Hamburgensi in causa contra Dedekoren / à Senatu Hamburgensi petita, in Mandato à Camera dicto Reßen contra Senatum Hamburgensem propter denegationem revisionis concessa, tempore legitimo petita dicitur, in hisce verbis: Daß er von euch Burgermeister und Rath der Stadt Hamburg / Anno 1634. den 21. Aprilis nicht allein von solcher seiner Klag laß gesprochen / und er Ankläger (id est Hans Reß) in die Gerichtskosten verdammet / sondern auch daß ihme Klägern / die darüber den Deputations - Abschied / im Jahr 1600. §. Es soll auch den Vatershanen re. gemetz gleich den 25. Aprilis hernach / und also in gebührender zeit rechtens gebettene revisio den 7. Junii nechstfolgend / in deme ihr mehr besagte beklagte Burgermeister und Rath / es bey der am 21. Aprilis abgegebener Urtheil bewenden lassen / abgeschlagen. re. Est itaque terminus hic, decendii

decendii nimirum, revisioni petenda à lege præscriptus, ut itaque nunquam omitti, nec Judicis vel partium arbitrio immutari possit, Carpz. p.1. *const.* 19. *def.* 14. n.2. *per cap. indulgentum.* 17. *de reg. iur. in sexto.* Geil. 1. *obs.* 140. n.1. Et quidem Practici hoc decendium ita numerari vel computari volunt, ut initium eius constituatur hora quacunque eius dici qua sententia fuit lata, finis vero eadem hora diei sequentis undecimi *secund. l. 1. §. biduum. ff. quom. app.* Ruland. *de commiss.* lib. 6. *cap.* 3 n. 13. Unde hoc decendii tempus à momento in momentum, numeratur, & primus decendii dies non computatur totus, & hora, imò momentum & punctum diei primi, quo sententia lata fuit, ad decimum diem, & diei decimi horam vel momentum sive punctum referendum est, indeque fieri potest, ut dies decimus in undecimo desinat Myns. *obs.* 2. *cent.* 2. & *obs.* 11. *cent.* 3. *obs.* 12. *cent.* 6. Geil. 1. *obs.* 139. Roding. *Pand. Camer. lib.* 1. *tit.* 27. p. 11. 253. Add. Carpz. p. 1. *const.* 19. *def.* 13. *per tit. ibiq.* annexa præjudicia.

XXX.

Welche auch schuldig seyn sollen/dieselbe anzunehmen) Hic videmus non in judicis arbitrio consistere, petitam revisionem concedere nec ne, nemini enim Legum adminicula sunt deneganda *per l. un. C. de sent. præf. præf.* Unde si Judex hoc supplendi beneficium vel transmissionem actorum ad Consilium Jurisconsultorum deneget, Mandata sine clausula de non impediendo uti Jure Constitutionum Imperii, concedenda revisione, & sub similibus, desuper in Camera impetrari possunt: Mandari enim sine clausula potest, quod constitutionibus Imperii & ipsa lege jam dum præceptum est *Ord. Cam. part. 2. tit. 23. vers.* Es were dann sach ic. Gylman. *rer. Indic. Camer. lib.* 1. *decis.* 38. *num.* 4. Et hoc jam in Camera practicum fuisse testatur sequens mandatum, impetratum in Camera den 5. Decembr. Anno 1655. quod ulterioris explicationis ergo, verbotenus huic disputationi inferere constituimus, spe freti multa ad faciliorem & pleniorum hujus materiæ intellectum facientia exinde colligi posse, eius autem formalia ita se habent: P. P. Unserem Keyserl. Cammergericht / hat unser und des Reichs auch lieber getrewer A. B. in
- Unter.

Unterschänigkeit klagen zu erkennen geben / wasgestalt er von Euch
 Burgermeister und Rath über weiland C. D. als dessen zweyer Ehe
 ohnmündig hinterlassener Töchtern E. F. zum Vormunder verord-
 net/ vnd beändiget / vnd deren beide Häuser im Jahr 1628. den 4.
 May an G.H. vmb vnd für 10300. Marck Lübsch dergestalten ver-
 tauft/ daß er Verkaufer für sich vnd seine Pflegtochter ausdrücklich/
 sich vorbehalten/was nach zugelegter Rechnung seinem Pflegkind/
 auß den beiden Erben / wegen ihres abgelebten Vattern / zukommen
 und gebühren wolle/ in selbigem Erbe/wann die Verlesung vnd Ein-
 schreibung im Stadt-Rensbuch beschehen/ der Kaufer hinwider ver-
 wissen vnd einschreiben lassen / vnd dafür mittelst die beide Erbsluck/
 als das Haus in der I. Strassen / vnd das ander im K. ihm dem
 verkauffenden Vormunder vnd seiner Pflegtochter biß die würckli-
 che vnd vollkommene Zahlung/ an Capital/ Zinsen vnd verursach-
 ten Vnkosten geschehen / Vnterpand seyn vnd bleiben / vnd der
 Verkaufer die helffte der Verschwerung der beiden Häuser als sein
 engen schuld (daron ihm Extract des Stadtbuchs eingehändiget
 werden solle) auff sich nehmen / die andere helffte aber der Ver-
 schwerung in C.D. Erbschafft bleiben / vnd der Besitzer desselben
 Erbes abzuragen schuldig seyn solle / und endlich der Kaufer vor-
 geben / daß deme zu folg seine Schuldigkeit geleyset / vnd den übrigen
 Kauffschilling vollkommenlich bezahlt / auch darüber / vnt-
 rer seine deshalb vermeintlich gethane Rechnung / eine zu ruck
 auff den Kauffbrieff von den Verkäufern geschrieben / auch ange-
 maßte / aber allerdings irrige Quittung erhalten / klagender A.
 B. der Verkaufer dargegen im Jahr 1633. den 10. Aprilis Actio-
 nem Venditi den Kauffschilling völlig zu zahlen / mit angeheffter
 Erweisung erroris calculi, auff 1110. Marck. vnd 10. s. vnd auß-
 drücklichem Vorbehalt/ ulterioris erroris wider den Kaufer ange-
 stellt/ aber derselbe erhandlet/ daß er von Euch Burgermeister vnd
 Rath der Stadt L. 1634. den 21. April. nicht allein von solcher
 seines angebens rechtmässigen / in Recht hochbefrehten Pupillar-
 klag losgesprochen / vnd ihn Kläger in die Gerichts-kosten ver-
 dammet/ sondern auch daß ihm Klägern die darüber dem Depu-
 tation-

ration-Abschied von Jahr 1600. §. Es soll aber den Unterthanen re-
 gemess/ gleich den 25. Aprilis hernach/ vnd also in gebührender zeit
 rechtens/ gebettene revision den 9. Junii nechstfolgend/ in deme ihr
 mehr besagte beflagte Burgermeister vnd Rath es bey der am 21.
 Aprilis abgegebener Urtheil bewenden lassen/ abgeschlagen. Wann
 dann nun die lautere vnerveintliche Warheit/ daß er zum höchst
 dardurch nicht allein in obgemeltem anfangs/ jedoch salvo ulte-
 riori calculi errore, geklagter 1110. Marck 10. schill. sondern in viel
 größern Summen sich beschwerde befindet/ vnd alle seine Welsarh-
 daran gelegen/ daß in dieser ex pupillari venditione, dardurch er
 in äußerste Armuth gerathen/ vnd vmb all das seinige kommen/
 herrührenden Schuldsachen/ redlichen berechner vnd erwiesen wer-
 de/ daß Käufer in all vnd jedem seine Schuldigkeit geleistet/ vnd
 in Warheit den Kauffschilling bezahle habe/ vnd dann obgedachte
 Verweigerung der revision wann gleich/ wie nicht/ diese Sach
 allein 1110. Marck 10. schill. berreffen thäte/ in keinen Rechten nicht
 zu verantworten/ aber zu besorgen/ daß ihr mehr offrbesagte Bur-
 germeister vnd Rath/auff Ewrem vorigen Decreto der Abschlagung
 beharren/ vnd ihn klagenden A. B. wann er ferners darum ansu-
 chen würde/mit Haß oder sonst an seinem Leib gefahren möchte/
 wie er dann vor diesem/ von andern in Leibs.vnd-Lebens-gefahr ge-
 stürzet/ daß er dagegen Obrikteliche Hand vnd Schutz anrufen
 müssen/ es were dann daß ihme dargegen vnser Keyserl. zu ertheile
 wurde: auch wider Euch Burgermeister vnd Rath vnseres höchsten
 Gerichts/ erforderre ohnmittelbare Jurisdiction auffer allem zweiffel
 begründet were. Solchem nach vmb diß vnser Keyserl. Man-
 dat vnd saluum conductum an vnd wider Euch zu ertheilen vnter-
 thänig anrufend erlange/ daß selche process nachfolgender gestalte
 heut dato erlande worden seind. Hierumb so gebieten wir Euch
 von Römischer Keyserl. Mache/ vnd bey Pöen Zehen Marck lörtigs
 Golds/ halb in vnser Keyserl. Cammer/ vnd zum andern halben
 theil ihme Klägern ohnnachlassig zu bezahlen/ hiemit ernstlich vnd
 wollen/ daß ihr den nechsten nach liberantwort oder verkündigung
 dieses/ohne allen Verzug vnd Einred/Ewer/ der abgeschlagenen re-
 vision halben Anno 1634. den 9. Junii ertheilten Bescheid/alsobald wol-

der auffhebet / vnd vernichtiget / ihme vnd deß G. H. Erben / nach
 Inhalt deß Deputation-Abschieds Anno 1600. §. Es soll aber den
 Vnserthanen 2c. vnd jüngstem Reichs. Abschied / §. doch mit die-
 sem Zusatz 2c. in actione hac pupillari venditi integra die revi-
 sion allerdings ohne Partheylichkeit förderlichst verstatet / die acten
 verschicket / vnd was endlich darauff erkandt / schleunigst vollziehert /
 als lieb euch seyn mag obangerohere Poen zu vermeiden. Wir
 befehlen auch Euch hienit ernstlich vnd wollen / daß Ihr vnser vnd
 deß Heyl. Reichs Sicherheit vnd Beleid / an ihme viel ernandren
 Imploranten / steh / best / vnd ohnverbrüchlich haltet / damit er seine
 habende Rechtsfertigung / ohne einige Thätlichkeit / Zwang vnd Be-
 nöthigung prolequiren vnd aufführen möge / deme allen also ge-
 horsamblich nachkommet / vnd dawider nicht thut / daran beschie-
 het vnser ernstliche Meinung. Wir heischen vnd laden auch
 Euch darneben von berührter vnserer Keyserl. Macht / auch Verichte
 vnd Rechts wegen hienit / daß Ihr. auff den 30. Tag / den nächsten
 nach beschener insinuation dieses / deren wir euch 10. vor den Er-
 sten / 10. vor den Andern / 10. vor den Dritten / letzten vnd endlichen
 Rechtstag setzen vnd benennen / peremptorie / oder ob derselbe kein
 Verichtstag seyn würde / den nächsten Verichtstag darnach / selbst
 oder durch einen gevollmächtigten Anwalt / an demselben vnserem
 Keyserl. Cammergerichte erscheinet / glaubliche Anzeig vnd Beweis
 zu thun / daß diesem vnserem Keyserl. Gebott alles seines Inhalts
 gehorsamblich gelebt seye / oder wo nicht / alsdann zu sehen vnd
 hören / Euch / vmb Eures Ungehorsams willen / in vorgemelte Poen
 gefallen seyn / mit Vertheil vnd Rechte sprechen / erkennen / vnd erklä-
 ren / oder aber beständig vnd erhebliche Ursachen / ob ihr eine hä-
 ret / warumb solche Erklärung nicht geschehen soll / fürzubringen /
 vnd endlichen Bescheids darüber zugewarten 2c.

XXI.

Vnd per modum revisionis ex iisdem actis) Non itaque
 revisione petita quid novi deducere licet, quod & revisionis
 indigitat vocabulum, acta enim revideri iubentur, revidere au-
 tem est ex prioribus actis iudicare: si enim addere quid lice-
 ret, non esset revisio, sed potius additio & novatio actorum,

cum ea acta quæ non sunt, revideri nequeant, & non entis, nullæ sint qualitates, Gail. 1. obs. 154. num. 2. & in tractat. de arrest. obs. serv. 12. n. 5. Hoc enim solenne & maxime proprium est revisionis, ut Judex, vel universitas, vel Collegium Juridicum, ante acta iterum perlustret, & ex illis, nequaquam vero causis noviter deductis in revisorio sententia feratur, Ord. Cam. part. 3. tit. 53. § vnd sollen der Keyserl. Mayst. & §. Erslich. ibi: vnd doch in solchen beeden Schriffen nicht neues. it. vid. Bend. de rev. concl. 10. n. 9. & concl. 16. n. 5.

XXXII.

Es hätten dann die Partheyen etwas neues fürzubringen / darüber sie gehört werden müssen / in deme ihnen noch zweien Satz / oder zwei Schriffen zugestatten weren) Provocanti licet causas gravaminis sui proponere unico scripto, & provocato quaque unico scripto ea quæ necessaria existimaverit proponere licet, ita tamen ut neuter aliquid, uti in appellatione fieri solet, deducat, sed tantum ex prioribus actis gravaminum causas defumat, proinde beneficium *l. per hanc, quod non deducta deduci non probata probari queant, C. de temp. appell. locum* in revisione non habet, quod & demonstrat textus luce meridiana clarius in *Ordin. Cam. tit. 53. §. Erslich* soll die klagende Parthey / ob sie wil die Ursach ihrer Beschwerden in einer / vnd dagegen ihr Widertheil ihr Nachdurfft auch in einer Schrifft / vnd doch in solchen beeden Schriffen nichts neues / sondern allein die Ursach vnd Ableinung dero selben fürbringen / vnd keinem Theil weiter oder mehr Schriffen zugestatten werden / vid. Bend. p. 231. Geil. 1. obs. 154. n. 2. Intelligenda itaque sunt verba hæc, Es hätten dann die Partheyen was neues fürzubringen / non de novis forte exceptionibus, qualiter in appellatione fieri solet, cum enim per eam causa reducatur ad tempus litis contestatæ, exceptiones peremptorias, ante emissas, opponere licet, ut *deducis ex l. 25. ff. de adm. & per tut. Clariss. Du. Struv. ex. 50. th. 14.* vel novis allegationibus seu probationibus, quæ appellatione interposita admittuntur, de quo videre poteris *Ampliss. Du. Perez. in C. ad tut. de appell. n. 36.* sed de nova seu ulteriori deductione gravaminum ex prioribus actis juxta §. Erslich. *Ord. Cam. p. 3. tit. 53. & ea, quæ in th. preced. diximus.*

XXXIII.

XXXIII.

Endlich zu entscheiden) Denotant hæc verba revisionem semel tantum, & non reiteratis vicibus concedendam esse, si is enim qui revisionem petit in revisorio succumbat, denuo ad Revisionem convolare nequit, nam semel tantum supplicare licet, *hæc quis adversus, s. C. de præ. Imper. offer.* quod & per Ordinationem Camerae tit. 53. indubitatum esse docet Rodinger *pand. Camer. lib. 3. tit. 61. p. 927.* Verum, si is qui per sententiam victor exitit, in Revisione postea succumbat, magis dubium & intricatius est; Sed si æquitas, & in judiciis servanda æqualitas spectetur affirmativam veritiorem duco, quod enim quis in propria persona æquum judicavit, hoc ipsum in alterius persona iniquum dicere incivile est, *tot. tit. Quod quisq. jur: &c.* Et quod auctori licet, id non debet non licere reo, & vice versa. Nec minus revisores sententiam bene latam, in peius reformare, ac in ea formanda quandoque quid humani pati possunt, ut in hoc Legum & Ordinationis adminicula æque succumbenti in revisorio, ac succumbenti in sententia concedi debeant, ordinatione præsertim nulla reclamante. vide *latius hanc questionem deducentem Bend. de revis. concl: 37. n. 15. & seqq. & hanc nostram sententiam confirmantem n. 31. & seqq.* Et quidem in hisce concordat Leuteratio Saxonica, nam licet sententia in leuteratione lata leuterari nequeat, exceptis certis casibus in quibus super seu Oberleuteratio conceditur, *juxta traditionem à Carpz. p. 1. Const. 19. def. 4. n. 4. & seqq.* tamen si per sententiam leuterationis novum inferatur gravamen, per id parti adversæ non præjudicatur, quo minus sententiam in leuteratione latam, qua se gravatam animadvertit denuo leuterare queat, cum, ut dicit *laudatissimus Dn. Carpz. cit. Const. def. 5. ex const. Elect. 19. in pr.* cuius litigator permittatur una leuteratio.

XXXIV.

Oder aber nach Gelegenheit einer jeden sachen) Quod sit r. in casu dubio: So die Urtheil zweifelhaftig weren / so in diesen dingen gezwifflet würde / *Const. Crim. Car. V. art. 7. 29. 131. & art. 219. ibi.* So sollen die Richter wo ihnen zweiffel zufühle bey den nechsten ho-

D. ii.

hæc

hen Schulen / Städten / Communen / oder andern Rechtsverständigen / da sie den Unterricht mit wenigsten Kosten zu erlangen ver-
meinen / Rath zu suchen schuldig seyn. Cuiusmodi dedit rationem
Imperator piētissimus, *art. 219.* weil zu diesen Sachen großer Fleiß
gehört / und kein möglicher Fleiß zu unterlassen / damit niemand un-
recht geschehe. *fit 2. in rebus captum Iudicium superantibus & ob-*
scuris: In solchen zufälligen Dingen oder in unverständlichen Fällen
Art. 105. Welche zuzeiten gar subtilen Unterscheid haben / so dem ge-
meinen Mann / so an Berichten sitzt / nicht genug verständlich oder
begreiflich können gemacht werden / *Art. 146.* Wann die Sach in
Recht verständiger Leuth Vernunft steht / *Art. 165.* Sollen Rechts-
verständiger Rath gebrauchen / und nicht eigene Regel oder Bewon-
heit / wann sie schon vernünftig / machen / so sie den Rechten wider-
weilig: Item / wann die Sach über ihr Verständnuß ist. Si ita-
que vel casus accadat dubius, vel qui captum Iudicium excedat,
merito Iudices Invidissimi Imperatoris Carol. V. in causā cri-
minali præcepta verba vi. huius nostri §. etiam in revisione ob-
servare debent.

XXXV.

Oder aber da es von ein oder anderer Parthey begehrt wur-
de) Oritur ex hisce verbis quaestio, Utrum Iudex cogatur, vel in-
vitus cogi possit, partium alterutra vel utraque hoc flagitante,
acta coram se ventilata vel à litigantibus producta ad senten-
tiam desuper concipiendam ad Collegium aliquod Jurisperitorū
transmittere? Et licet ex nonnullis rationibus negativa defendi
posset, tamen affirmativam veriore ducimus & putamus eam
ex textu melius elici posse, quam negativam Si enim jure cautum
est ut Iudex acta litigantium coram se conclusively producta, ad
Collegium Jurisprudentium sententiæ desuper ferendæ causā,
eum litigantium consensu transmittat; Is utique illa vel invi-
tus transmittere debet, nec ipsimet etiamsi velit partibus invi-
tis sententiam super iis concipere, nedum dicere potest. Sed
verum est prius huius nostri argumenti: Ergo & posterius. Ma-
joris enim consequentia probatur, quia jus est jussus vel præ-
ceptum superioris cum necessitate parendi, *l. nam & Demosthenes. 2.*

ff. de LL. unde præclare Modestinus sentit, quod Legum virtus sit hæc, imperare, vetare, permittere, punire, *l. legis virtus. 2. ff. de Leg.* quod in quem competit, huius in arbitrio non est, eequid parere vel non parere velit; sed cogitur præstare, quod jus præcepit, nisi poenam inobedientiæ luere velit. Minor probatur primum Constitutione Carolina in criminali ordinatione, cuius vigore iudicibus, ut in causis non tantum dubiis, sed etiam caput eorum superantibus Jurisprudentes consulant non tantum permittitur, sed sæpius iniungitur, non per modum consilii, sed præcepti, verbis utendo imperativis, ut supra in thes. 34. deductum, quo benevolum læctorem ne in fastidium eius supra posita repetantur, remitto. 2. Probatur Minor nostra in terminis, ut vocant terminantibus in hoc §. nostro, in verbis: Welche auch schuldig seyn sollen dieselbe anzunehmen/ vnd per modum revisionis ex iisdem actis, endlich zu entscheiden/ oder aber nach gelegenheit einer jeden Sachen / oder da es von ein oder andern Parthey begehrt wurde/ vnd erhebliche Ursachen vorhanden weren/ auff eine Univerſität / oder aber zweyen oder dreyen Rechtsgelehrten ad revindum zu überschicken. Juris autem indubitati est, quod effectus verbi sollen/ æquipolleat verbo debere, & præcisam necessitatem importet, & obligationem sive necessitatem existentem denotet, test. Ruding. *Cent. 4. observ. Cam. obs. 67. adducens ad id juris textus & plurimorum Dd. auctoritates, similiter Paulus Wehner. in observ. Camer. super verbo sollen/ subiiciens, id esse obligatorium ac imperativum, ex Gylm. tom. 1. Symph. p. 1. tit. 2. de recony. n. 196.* Et huius juris ratio posita est partim in Iudice, dum ex causis iustis & legitimis ad transmissionem actorum commoveatur, ut si forte ille sit juris imperitus, vel etiam multitudine negotiorum, vel alio obstaculo præpeditus, vel denique ne litigantium in odium vel invidiam propter sententiam à se conceptam incurrat. Partim vero in litigantium vel utroq; vel alterutro, si iudex quavis ex causa sit utrique, vel alteri parti, quod propendeat in partem alterutram suspectus, ut hac suspitione liberari & pars succumbens cum videt sententiam à iudice neutiquam suspecto dictam, eo possit æquiore animo ferre victoriam, adversæ parti tribu-

tributam. Cum enim grave sit coram suspecto litigare. *cum inter X. de except.* Longe sane gravius erit coram eo litigare vel acta ei ad revidendum & ex his sententiam aut confirmandam aut corrigendam committere qui jam suis pravis affectibus indulget. Bend. *de rev. concl.* 14. n. 36. cum potius ei qui semel gravavit, causa amplius committi non debeat, cum & impofterum gravare velle presumatur *per text. in l. cos. 1. & 10. C. de appell.* Bald. *ibid.* n. 1. Geil. 1. *observ.* 31. n. 2. 1. add. Bend. *de revif. concl.* 14. num. 3. & 21. Judex enim, qui in sententia quem gravavit, sive ex affectu sive ex imperitia hoc fecerit, certe potius operam dabit ut sententia in suis viribus maneat, & quomodo malevolum suum affectum tegere, quam sententiam in melius reformare possit, & certissime persuasum sibi habebit, reformationem sententiae detegere suum quod habuit informanda sententia propositum & consequenter imminuere suam auctoritatem, vid. Alv. Valasc. 1. *cons.* 51. n. 6. in fin. Unde si litigantium uterque, vel alteruter Judici transmittere nolenti contradicat, & transmissionem actorum sibi utilem futuram urgeat, utique Judex in eo versatur cardine, si vir bonus & minime suspectus videri velit, ut transmissionem denegare non debeat; cum quod factum facienti non prodest, alteri vero non factum vehementer obest, illud intermittere in alterius incommodum nequit, quia alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet, l. 74. *ff. de R. l.* Jus enim transmittendi à lege & constitutionibus Imperii litigantibus tributum, ipsis invitis sine facto suo non est auferendum, l. *id quod nostrum.* *ff. de R. l.* Accedit quod etiam in Universitate vel Collegio Juridico citius procedat revisio actorum, quam apud Judicem, apud quem indies novae lites cumulantur & crescunt, quarum decisio revisionem nonnunquam remoratur: utilitatem vero publicam concernit, ut lites per aequissimas & neutri parti obnoxias sententias quanto fieri potest ocys terminentur, lites enim ocys finem sortiri, & Reipublicae & partium interest. Pruckm. *cons.* 2. n. 659. vol. 2. Quae utique sunt causae omnes legitimae & justae propter quas etiam à regulis juris communis recedi potest. l. *si hominem.* 30. *ff. mand.* & ibi Dd. Tiraquel. in

tract. de pæn. temperand. in pref. num. 16. & Schrad. de feud. part. 10. sect. 14. n. 24. Clari siquidem juris est, dirimendarum litium magnum favorem esse, l. item si res. 4. §. 1. vers. hac enim verecunda cogitatio. §. ff. de alienat. jud. mut. causis, l. quidam existimaverunt. 21. in fin. ff. de reb. cred. & ibi Dd. l. in summa. 2. in pr. ff. de ag. pluv. arcend. l. fratris. 10. vers. nullus enim erit litium finis. C. de transact. & ibi Dd. l. properandum. 13. in pr. ibi. ne lites fiant immortales. C. de judicis. l. litibus. 20. in pr. C. de agric. & censit. Novell. 83. c. 1. ibi. velocem accipientes finem. c. finem litibus. §. X. de dol. & cont. Schrad. de feud. pag. 10. sect. 14. num. 70. & quod litium abbreviatio sit de utilitate communi publica tradit Hornmold. in repert. sentent. in verb. litium. & ante eum Bertachinus similiter in suo reportorio in verb. lit. Cacharanus decis. 22. num. 80. & litium tollendarum vel abbreviandarum ratio publicam respicit utilitatem testante Joanne Pet. Surd. Decis. 120. n. 8. Felin. in cap. nonnulli. 28. n. 16. vers. lex properandum dicitur magis specialis favore publico dirimendarum litium. X. de rescript. David. Dotting. in bibliotheca Actorum, in verb. abbreviatio.

XXXVI.

Und erhebliche Ursachen vorhanden waren) Quænam hæc causæ sint, ex thes. 34. & 35. sufficienter colligi posse puto, & sunt quidem suspicionis, causæ dubiæ, & quod judicium excedat caput, cum præmultis aliis.

XXXVII.

Auff eine Universität) Loquitur §. noster per Synecdochen, totius pro parte, cum non toti Universitati vel Academiæ acta ad revidendum & dicendam sententiam transmittantur, sed tantum illius parti, scilicet Juridicæ facultatis Collegio.

XXXIIX.

Oder aber zweyen oder dreyen Rechtsgeslehrten ad revidendum zu überschießen) Suppeditat nobis horum verborum explanationem Ordinatio Criminalis Invictissimi Imperatoris Caroli V. in art. 219. in his verbis. So sollen die Richter, wo ihnen Zweifel zufüle, bey den nächsten hohen Schulen, Städten, Commu-

nen oder andern Rechtsverständigen/da sie die Bitterkeit mit wenig-
sten Kosten zu erlangen vermeynen/ Nach zu suchen schuldig seyn etc.

XXXIX.

Die vorgemeldte Erhöhung der Appellations-Summen soll
den Ständen des Reichs/an ihren erlangten vnd habenden privi-
legien/Freyheiten vnd sonst ohnabbrüchlich verstanden/vnd diesel-
be in ihrem würcklichen effect vnd Kräfften gelassen werden.) *Quem-*
admodum summa provocationis, quam vulgo appellationis ma-
teriam, sive materialē vocant, Gail. l. obs. 119. Constitutionibus Im-
perii definita, quoad Jurisdictionem Camerae fundandam atten-
denda est: Ita etiam summa privilegii, quod de non appellando
Magistratus sive Judex inferior & Camerae immediate subiectus
impetravit, attendenda fuerit: provocatio siquidem in Camera
non auditur, nisi summa litis privilegio sit conformis, Gail. l.
obs. 123. Recept. Imper. de Anno 1654. §. Drittens sollen / & §. Schließ-
chen etc. quibus locis privilegia Statuum stricte servari jubentur.
Et quidem privilegia illa maioris summae, Ordinibus quibus-
dam concessa, non tantum inviolata manent, Ord. Cam. tit. 28.
§. Vnd sonderlich etc. hoc nostro §. Denais. de summ. app. §. ult. sed et-
iam quia summa appellationis nunc nimis aucta, etiam Electo-
ribus & Statibus Imperii pro extensione suorum privilegiorum
supplicantibus à Caesareae Maesttate benigna resolutio promis-
sa est, Recept. Imp. de Anno 1654. §. Vnd stehet diesem nächst. Requi-
ritur tamen, ut privilegia in Camera attendantur, legitima insi-
nuatio, quae teste Comm. ad Rod. lib. 1. tit. 20. p. m. 272. communiter fit
judicialiter, per procuratorem speciali mandato instructum, idq;
eum exhibitione originalis, quia copiis, in hoc sicut cum au-
thentico decies collatis, nunquam creditur. ut docet dict. Du. Com.
ad Rod. sit. loc. Hinc etiam Constitutione Imperii sancitum est, ut
omnes Imperii Principes & status privilegium de non appellan-
do habentes, Camerae Imperiali insinuarent. Recept. Imper. Spire
Anno 88. §. Wir sehen etc. Quid autem hic per verba habender pri-
viliegen / Freyheiten etc. circa materiam revisionis intelligen-
dum sit, non immerito dubitatur, nam per hæc verba privile-
gia quae concessa sunt de certa summa, intra quam à statu ap-
pella-

pella re non licet; intelligi non possunt, si enim privilegium
 illud non excedat 400. thaleros, privilegii nomen hodie non
 amplius meretur, cum hodie infra hanc summam nec iure
 communi ab Imperatore & statibus in Comitibus constitutam, ap-
 pellatio concedatur, privilegia autem circa causas & personas
 certas contra vel præter jus commune aliquid ex singulari cau-
 sa disponant, *Clariss. Dn. Struv. in synt. Iuris Civil. ex. 3. th. 26. & Dd. communiter. ad §. 6. Inst. de iur. Nat. Gent. & Civil.* Si vero excedat
 summam 400. Imperialium, eo ipso quod ad Cameram propter
 tale privilegium non concedatur appellatio, hæc nostra revisio
 locum habebit, cum in subsidium appellationis sit introdu-
 ctum, *ut ex §. hoc nostro & §. Doch aber mit diesem Zusatze. Revers.*
Imp. de Anno 1654. satis manifeste apparet. Necessum est itaque
 ut hæc verba intelligamus de tali privilegio cuius vigore à
 sententia lata provocare quidem licet, sed non ad extraneum
 Judicem, cuius rei evidentissimum exemplum habemus in hac
 laudatissima Argentoratensium Civitate, in qua nimirum ex
 privilegio dato à Maximiliano I. zu Wormbs Ann. 1496. partibus
 litigantibus appellatio quidem conceditur, sed non aliter nisi
 ad Dominos XII viros. Huius autem privilegii, verba teste
 Limn. in iur. publ. lib. 7. c. 3. num. 26. ita se habent: *Als hat bemel-*
ter Keyser Maximilianus ferner verordnet, daß hinfüro kein Bür-
ger oder Inwohner zu Straßburg / was Bürgens / Erands oder
Wesens der sene / von einiger vnterredlichen oder endlichen Vertheil /
Erkundnuß oder Decret, durch Rath oder andere Weltliche Gerich-
te zu Straßburg gesprochen / da die anfängliche Klag oder Hauptsach
nicht über 24 fl. Rheinisch anereffe vnd werth were / an etnen Kö-
smischen Keyser oder lemands anders zu appelliren / oder auch an
kein ander Gericht widerbringen / beruffen / versuchen soll oder möge /
dann allein an die XIII. Personen des Raths daselbst / so die Dren-
zen genandt werden; Dann auch Ihr Keyserl. Majest. auß Ihrer
Macht Befehl hat geben / dieselbige appellationen an statt Key-
serl. Majest. vnd des Reichs Obrigkeit / vnd von threntwegen anzu-
nehmen / die Partheien nothdürfftiglich deshalb gegen einander zu
hören / vnd wie sie die alsdann in Recht gegen einander befänden /
darüber

Feß. prætor. meritò Imperatores & status Imperii saluberrimum hoc revisionis remedium introduxerunt, ità tamen, ut si appellatio partibus litigantibus concedatur, licet non ad Cameram fieri possit, tamen hoc revisionis remedium cessaret, cum ubi ordinarium competit, extraordinarium vel subsidiarium cesset remedium, ut superius in rh. 7. & seq. deducit.

XL.

Esset nunc quoque eadem methodo explicandus §. Doch ante diem Zulass. *Recess. Imper. de Anno 1654.* tunc etiam alie nonnullæ, quæ circa hanc materiam oriri possunt quæstiones restarent tractandæ, quibus etiam tam affinia quam contraria remedia subiicienda essent, sed cum per hoc pagellæ huius disputationis in formam tractatus excrescerent, ideoque constituimus hac vice solum huius dissertationis abrumperè; & ea quæ adhuc restant, divina favente gratia proximis septimanis disquisitioni Eruditorum solenni, etiam subiicere; Interim vero benevolum lectorem subnixè rogamus, ut si in celeberrima hac materia non in omnibus ei satisfecerimus, ut nobis pro favore suo illud condonare velit, & tum gravitati huius materiæ, quæ tota quoque est Practica, tum contra studium nostrum hucusque principiis theoreticis deditum fuerit, tum quoque inopiæ Authorum Practicorum ad hanc materiam pro meritis tractandam, maximè requisitorum adscribet, & conatum nostrum, cum in rebus arduis arte & industria conari, quod viribus efficere non possumus, nonnunquam laudabile sit, bene consulat, quo impetrato, promittimus in sequenti disputatione omnem diligentiam pro virili nos adhibitu-ros, & DEO vires atque ætatem clementer concedente, in materiæ huius reassumptione, quæ accuratiori lima indigere videbuntur, emendaturos eà, in quibus à scopo forsàn aberravimus correcturos, & quæ ad plenissimam huius materiæ tractationem forte desunt, suppleturos. Spe itaque freti, benevolum lectorem æquum Judicium & favorem suum nobis non denegaturum, colophonem huic Disputationi Imponimus.

DEO TER OPT. MAX.
sit laus honor & gloria.

Ad Præcellentem Dn. Disputantem.

E revidere olim cogatur, providet
ante,

Qui prudentis avet nomen ha-
bere sibi.

Sed tamen est etiam virtus non ultima, pri-
mos.

Corrigere errores, cum revidere datur.

Tu, RIEDTE, implebis numeros, quod gra-
tulator, omnes.

Prudentis, quando discis utrumque sa-
tis.

Iohannes Rebhan, D.

Com. Pal. Cæs. Coll. Jurid.

Senior, h. t. DECANVS.

Ad

ration-Abschied von Jahr 1600. §. Es soll aber den Unterthanen re-
 gemess/ gleich den 25. Aprilis hernach/ vnd also in gebührender zeit
 rechtens/ gebührende revision den 9. Junii nachstfolgend/ in deme ihr
 mehr besagte beklagte Burgermeister vnd Rath es bey der am 21.
 Aprilis abgegebener Urtheil bewenden lassen/ abgeschlagen. Wann
 dann nun die lautere vnerveintliche Warheit/ daß er zum höchst
 dardurch nicht allein in obgemeltem anfangs/ jedoch salvo ul-
 teriori calculi errore, geklagter 1110. Mark 10. schill. sondern in viel
 grössern Summen sich beschwerde befindet/ vnd alle seine Belsarh-
 daran gelegen/ daß in dieser ex pupillari venditione, dardurch er
 in äusserste Armuth gerathen/ vnd vmb all das seinige kommen/
 herrührenden Schuldsachen/ redlichen berechner vnd erwiesen wer-
 de/ daß Käufer in all vnd jedem seine Schuldigkeit geleistet/ vnd
 in Warheit den Kaufschilling bezahle habe/ vnd dann obgedachte
 Verweigerung der revision wann gleich/ wie nicht/ diese Sach-
 allein 1110. Mark 10. schill. betreffen thäre/ in keinen Rechten nicht
 zu verantvorten/ aber zu besorgen/ daß ihr mehr offtesagte Bur-
 germeister vnd Rath/ auff Ewrem vorigen Decreto der Abschlagung
 beharren/ vnd ihn klagenden A. B. wann er ferners darumb ansu-
 chen würde/ mit Daß oder sonst an seinem Leib vnd Lebens-gefahr ge-
 stürzet/ daß er dagegen Obriktelliche Hand vnd Schuk anrufen
 müssen/ es were dann daß ihme dargegen vnser Keyserl. zu ertheilt
 wurde: auch wider Euch Burgermeister vnd Rath vnseres höchsten
 Gerichts/ erforderre ohnmittelbare Jurisdiction ausser allem zweiffel
 begründet were. Solchem nach vmb diß vnser Keyserl. Man-
 dat vnd saluum conductum an vnd wider Euch zu ertheilen vnter-
 thänig anrufend erlange/ daß selche process nachfolgender gestalte
 heut dato erklant worden seind. Hierumb so gebieten wir Euch
 von Römischer Keyserl. Macht/ vnd bey Poen Zehen Mark lörtigs
 Golds/ halb in vnser Keyserl. Cammer/ vnd zum andern halben
 theil ihme Klägern ohnnachlässig zu bezahlen/ hiemit ernstlich vnd
 wollen/ daß ihr den nachsten nach überantwort oder verkündigung
 dieses/ ohne allen Verzug vnd Einred/ Ewer/ der abgeschlagene re-
 vision halben Anno 1634. den 9. Junii ertheilten Bescheid/ alsobald w-
 der

der auffhebet / vnd vernichtiger / ihme vnd des G. H. Erben / nach
 Inhalt des Deputation-Abschieds Anno 1600. §. Es soll aber den
 Buerenhanen 2c. vnd jüngstem Reichs. Abschied / §. doch mit die-
 sem Zusatz 2c. in actione hac pupillari venditi integra die revi-
 sion allerdings ohne Partheylichkeit förderlichst verstarret / die allen
 verschicket / vnd was endlich darauff erkandt / schleunigst vollzether /
 als lieb euch seyn mag obangerrehere Poen zu vermeiden. Wir
 befehlen auch Euch hienit ernstlich vnd wollen / daß Ihr vnser vnd
 des Heyl. Reichs Sicherheit vnd Belei / an ihme viel ernandten
 Imploranten / steh / vest / vnd ohnverbrüchlich halret / damit er seine
 habende Rechtfertigung / ohne einig Thätlichkeit / Zwang vnd Be-
 nöthigung prosequiren vnd aufführen möge / deme allen also ge-
 horsamblich nachkommet / vnd dawider nicht thut / daran beschie-
 het vnser ernstliche Meinung. Wir heischen vnd laden auch
 Euch darneben von berührter vnserer Keyserl. Macht / auch Verichte
 vnd Rechts wegen hienit / daß Ihr auff den 30. Tag / den nechsten
 nach beschener insinuation dieses / deren wir euch 10. vor den Er-
 sten / 10. vor den Andern / 10. vor den Dritten / letzten vnd endlichen
 Reichstag sehen vnd benennen / peremptorie, oder ob derselbe kein
 Verichstag seyn würde / den nechsten Verichstag darnach / selbst
 oder durch einen gevollmächtigten Anwalt / an demselben vnserem
 Keyserl. Cammergerichte erscheinet / glaubliche Anzeig vnd Beweiß
 zu thun / daß diesem vnserem Keyserl. Gebott alles seines Inhalts
 gehorsamblich gelebt seye / oder wo nicht / alsdann zu sehen vnd
 hören / Euch / vmb Eures Ungehorsams willen / in vorgemelte Poen
 gefallen seyn / mit Vertheil vnd Recht sprechen / erkennen / vnd erklä-
 ren / oder aber beständig vnd erhebliche Ursachen / ob ihr eine hat-
 tet / warumb solche Erklärung nicht geschehen soll / fürzubringen /
 vnd endlichen Bescheids darüber zugewarren 2c.

XXI.

Vnd per modum revisionis ex iisdem actis) Non itaque
 revisione petita quid novi deducere licet, quod & revisionis
 indigat vocabulum, acta enim revideri iubentur, revidere au-
 tem est ex prioribus actis iudicare: si enim addere quid lice-
 ret, non esset revisio, sed potius additio & novatio actorum,

cum ea acta quæ non sunt, revideri nequeant, & non entis, nullæ sint qualitates, *Geil. 1. obs. 154. num. 2. & in tractat. de arrest. observ. 12. n. 5.* Hoc enim solenne & maxime proprium est revisionis, ut Judex, vel universitas, vel Collegium Juridicum, ante acta iterum perlustret, & ex illis, nequaquam vero causis noviter deductis in revisorio sententia feratur, *Ord. Cam. part. 3. tit. 53. § vnd sollen der Keyserl. Mayst. & 6. Erstlich. ibi: vnd doch in solchen beeden Schrifften nicht neues. 10. vid. Bend. de rev. concl. 10. n. 9. & concl. 16. n. 5.*

XXXII.

Es hätten dann die Partheyen etwas neues fürzubringen / darüber sie gehört werden müssen / in deme ihnen noch zweien Sag / oder zwei Schrifften zugestatten weren) Provocanti licet causas gravaminis sui proponere unico scripto, & provocato quoque unico scripto ea quæ necessaria existimaverit proponere licet, ita tamen ut neuter aliquid, uti in appellatione fieri solet, deducat, sed tantum ex prioribus actis gravaminum causas desumat, proinde beneficium *l. per. hanc. quod non deducta deduci non probata probari queant. C. de temp. appell. locum* in revisione non habet, quod & demonstrat textus luce meridiana clarius *in Ordin. Cam. tit. 53. §. Erstlich soll die klagende Parthey ob sie wil die Besach ihrer Beschwerden in einer / vnd dagegen ihr Widertheil ihr Nachdurfft auch in einer Schrifft / vnd doch in solchen beeden Schrifften nichts neues / sondern allein die Irthum vnd Ableinung deroselben fürbringen / vnd keinem Theil weiter oder mehr Schrifften zugelassen werden / vid. Bend. p. 231. Geil. 1. obs. 154. n. 2.* Intelligenda itaque sunt verba hæc, Es hätten dann die Partheyen was neues fürzubringen / non de novis forte exceptionibus, qualiter in appellatione fieri solet, cum enim per eam causa reducatur ad tempus litis contestatæ, exceptiones peremptorias, ante emissas, opponere licet, *ut deducit ex l. 25. ff. de adm. & per tut. Clariss. Du. Struv. ex. 50. th. 14.* vel novis allegationibus seu probationibus, quæ appellatione interposita admittuntur, *de quibus videre poteris Ampliss. Du. Perez. in C. ad tu. de appell. n. 36.* sed de nova seu ulteriori deductione gravaminum ex prioribus actis juxta §. Erstlich. *Ord. Cam. p. 3. tit. 53. & ea, quæ in th. præced. diximus.*

XXXIII.

Endlich zu entscheiden) Denotant hæc verba revisionem semel tantum, & non reiteratis vicibus concedendam esse, si is enim qui revisionem petit in revisorio succumbat, denovo ad Revisionem convolare nequit, nam semel tantum supplicare licet, *si quis adversus. s. C. de præc. Imper. offer. quod & per Ordinationem Camerae sit.* s. indubitatum esse docet Rodinger *pand. Camer. lib. 3. tit. 61. p. 927.* Verum, si is qui per sententiam victor extitit, in Revisione postea succumbat, magis dubium & intricatius est; Sed si æquitas, & in judiciis servanda æqualitas spectetur affirmativam veritatem duco, quod enim quis in propria persona æquum judicavit, hoc ipsum in alterius persona iniquum dicere incivile est, *rot. tit. Quod quisq. jur. &c.* Et quod actori licet, id non debet non licere reo, & vice versa. Nec minus revisores sententiam bene latam, in peius reformare, ac in ea formanda quandoque quid humani pati possunt, ut in hoc Legum & Ordinationis adminicula æque succumbenti in revisorio, ac succumbenti in sententia concedi debeant, ordinatione præsertim nullareclamante. *vide latius hanc questionem deducentem Bend. de revis. concl. 37. n. 19. & seqq. & hanc nostram sententiam confirmantem n. 31. & seqq.* Et quidem in hisce concordat Leuteratio Saxonica, nam licet sententia in leuteratione lata leuterari nequeat, exceptis certis casibus in quibus super seu Oberleuteratio conceditur, *juxta tradit. 4. Carpz. p. l. Const. 19. def. 4. n. 4. & seqq.* tamen si per sententiam leuterationis novum inferatur gravamen, per id parti adversæ non præjudicatur, quo minus sententiam in leuteratione latam, qua se gravatam animadvertit denovo leuterare queat, cum, ut dicit laudatissimus *Dn. Carpz. cit. const. def. 5. ex const. Elect. 19. in pr.* cuiusvis litigatori permittatur una leuteratio.

XXXIV.

Oder aber nach Belegenheit einer teden sachen) Quod sit r. in casu dubio: So die Urtheil zweifelhaftig weren/ so in diesen dingen gezwweiflet würde/ *Const. Crim. Car. V. art. 7. 29. 131. & art. 219. ibi.* So sollen die Richter wo ihnen zweifel zufühle bey den nechsten ho-

D. iii.

hura

hen Schulen / Städten / Communen / oder andern Rechtsverständigen / da sie den Vnderricht mit wenigsten Kosten zu erlangen vermögen / Rath zu suchen schuldig seyn. Cuius modi dedit rationem Imperator piensissimus, *art. 219.* weil zu diesen Sachen großer Fleiß geböret / vnd kein möglicher Fleiß zu vnterlassen / damit niemand vnrecht geschehe / sit 2. in rebus captum Judicium superantibus & obsecuris: In solchen zufälligen Dingen oder in vnverständlichen Fällen *Art. 105.* Welche zuzeiten gar subtilen Vnterscheid haben / so dem gemeinen Mann / so an Berichten sitzt / nicht genug verständlich oder begreiflich können gemacht werden / *Art. 146.* Wann die Sach in Rechts verständiger Leuth Vernunft stehet / *Art. 160.* Sollen Rechtsverständiger Rath gebrauchen / vnd nicht eigene Regul oder Bewonheit / wann sie schon vernünftig machen / so sie den Rechten widerwärtig: Item / wann die Sach über ihr Verständnuß ist. Si itaque vel casus accadat dubius, vel qui captum Judicium excedat, merito Iudices Inuictissimi Imperatoris Carol. V. in caussa criminali præcepta verba vi. huius nostri §. etiam in reuisione obseruare debent.

XXXV.

Oder aber da es von ein oder anderer Parthey begehrt wurde) Oritur ex hisce verbis quaestio, Utrum Iudex cogatur, vel invitatus cogi possit, partium alterutra vel utraque hoc flagitante, acta coram se ventilata vel à litigantibus producta ad sententiam desuper concipiendam ad Collegium aliquod Jurisperitorum transmittere? Et licet ex nonnullis rationibus negativa defendi possit, tamen affirmativam veriorē ducimus & putamus eam ex textu melius elici posse, quam negativam Si enim jure cautum est ut Iudex acta litigantium coram se conclusivè producta, ad Collegium Jurisprudentium sententiae desuper ferendae causa, eum litigantium consensu transmittat; Is utique illa vel invitatus transmittere debet, nec ipsimet etiamsi velit partibus invitatis sententiam super iis concipere, nedum dicere potest. Sed verum est prius huius nostri argumenti: Ergo & posterius. Majoris enim consequentia probatur, quia jus est iustus vel præceptum superioris cum necessitate parendi, *l. nam & Demosthenes. 2.*

ff. de LL. unde præclare Modestinus sentit, quod Legum virtus sit hæc, imperare, vetare, permittere, punire, *l. legis virtus. 2. ff. de Leg.* quod in quem competit, huius in arbitrio non est, ecquid parere vel non parere velit, sed cogitur præstare, quod jus præcepit, nisi pœnam inobedientiæ luere velit. Minor probatur primum Constitutione Carolina in criminali ordinatione, cuius vigore iudicibus, ut in causis non tantum dubiis, sed etiam capum eorum superantibus Jurisprudentes consulant non tantum permittitur, sed sæpius iniungitur, non per modum consilii, sed præcepti, verbis utendo imperativis, ut supra in thes. 34. deductum, quo benevolum læctorem ne in fastidium eius supra posita repetantur, remitto. 2: Probatur Minor nostra in terminis, ut vocant terminantibus in hoc §. nostro. in verbis: Welche auch schuldig seyn sollen dieselbe anzunehmen/ vnd per modum revisionis ex iisdem actis, endlich zu entscheiden/ oder aber nach gelegenheit einer jeden Sachen/ oder da es von ein oder andern Parthey begehrt wurde/ vnd erhebliche Ursachen verhanden weren/ auff eine Universitæit/ oder aber zweyen oder dreyen Reichsgelehrten ad revindendum zu überschicken. Juris autem indubitati est, quod effectus verbi sollen/ æquipolleat verbo debere, & præcisam necessitatem importet, & obligationem sive necessitatem existentem denotet, test. Ruding. *Cent. 4. observ. Cam. obs. 67. adducens ad id juris textus & plurimorum Dd. auctoritates, similiter Paulus Wehner. in observ. Camer.* super verbo sollen/ subiiciens, id esse obligatorium ac imperativum, ex Gylm. *tom. 1. Symph. p. 1. tit. 2. de recony. u. 196.* Et huius juris ratio posita est partim in Iudice, dum ex causis iustis & legitimis ad transmissionem actorum commoveatur, ut si forte ille sit juris imperitus, vel etiam multitudine negotiorum, vel alio obstaculo præpeditus, vel denique ne litigantium in odium vel invidia propter sententiam à se conceptam incurrat. Partim vero in litigantium vel utroq; vel alterutro, si iudex quavis ex causa sit utrique, vel alteri parti, quod propendeat in partem alterutram suspectus, ut hac suspitione liberari & pars succumbens cum videt sententiam à iudice nequitiam suspecto dictam, eo possit æquiore animo ferre victoriam, adversæ parti tribu-

tributam. Cum enim grave sit coram suspecto litigare. *cum inter X. de except.* Longe sane gravius erit coram eo litigare vel acta ei ad revidendum & ex iis sententiam aut confirmandam aut corrigendam committere qui jam suis pravis affectibus indulgit, Bend. *de rev. concl.* 14. n. 36. cum potius ei qui semel gravavit, causa amplius committi non debeat, cum & impofterum gravare velle præsumatur *per text. in l. cos. 1. & 10. C. de appell.* Bald. *ibid.* n. 1. Geil. 1. *observ.* 31. n. 2. 1. *add.* Bend. *de revis. concl.* 14. num. 3. & 21. Judex enim, qui in sententia quem gravavit, sive ex affectu sive ex impetitia hoc fecerit, certe potius, operam dabit ut sententia in suis viribus maneat, & quomodo malevolum suum affectum tegere, quam sententiam in melius reformare possit, & certissime persuasum sibi habebit, reformationem sententiæ detegere suum quod habuit informanda sententia propositum & consequenter imminuere suam auctoritatem, vid. Alv. Valasc. 1. *conf. si. n. 6. in fin.* Unde si litigantium uterque, vel alteruter Judici transmittere nolenti contradicat, & transmissionem actorum sibi utilem futuram urgeat, utique Judex in eo versatur cardine, si vir bonus & minime suspectus videri velit, ut transmissionem denegare non debeat; cum quod factum facienti non prodest, alteri vero non factum vehementer obest, illud intermittere in alterius incommodum nequit, quia alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet, l. 74. ff. *de R. I.* Jus enim transmittendi à lege & constitutionibus Imperii litigantibus tributum, ipsis invitis sine facto suo non est auferendum, l. *id. quod nostrum.* ff. *de R. I.* Accedit quod etiam in Universitate vel Collegio Juridico citius procedat revisio actorum, quam apud Judicem, apud quem indies novæ lites cumulantur & crescunt, quarum decisio revisionem nonnunquam remoratur: utilitatem vero publicam concernit, ut lites per æquissimas & neutri parti obnoxias sententias quanto fieri potest ocyus terminentur, lites enim ocyus finem sortiri, & Reipublicæ & partium interest. Pruckm. *conf.* 2. n. 659. vol. 2. Quæ utique sunt causæ omnes legitimæ & justæ propter quas etiam à regulis juris communis recedi potest. *l. si hominem. 30. ff. mand. & ibi Dd.* Tiraquel. *in*

trad. de poen. temperand. in praf. num. 16. & Schrad. de feud. pars. 10. sect. 14. n. 24. Clari siquidem juris est, dirimendarum litium magnum favorem esse, l. item si res. 4. §. 1. vers. hac enim verecunda cogitatio. §. ff. de alienat. jud. mut. causf. l. quidam existimaverunt. 21. in fin. ff. de reb. cred. & ibi Dd. l. in summa. 2. in pr. ff. de ag. plur. arcend. l. fratris. 10. vers. nullus enim erit litium finis. C. de transact. & ibi Dd. l. properandum. 13. in pr. ibi. ne lites fiant immortales. C. de judiciis. l. litibus. 20. in pr. C. de agric. & censit. Novell. 83. c. 1. ibi. velocem accipientes finem. c. finem litibus. §. X. de dol. & cont. Schrad. de feud. pag. 10. sect. 14. num. 70. & quod litium abbreviatio sit de utilitate communi publica tradit Hornmold. in repert. sentent. in verb. litium. & ante eum Bertachinus similiter in suo repertorio in verb. lu. Cacheranus decis. 22. num. 80. & litium tollendarum vel abbreviandarum ratio publicam respicit utilitatem testante Joanne Pet. Surd. Decis. 120. n. 8. Felin. in cap. nonnulli. 28. n. 16. vers. lex properandum dicitur magis specialis favore publico dirimendarum litium. X. de rescript. David. Deuring. in bibliotheca lictorum, in verb. abbreviatio.

XXXVI.

Und erhebliche Ursachen vorhanden weren) Quænam hæc causæ sint, ex thes. 34. & 35. sufficienter colligi posse puto, & sunt quidem suspicionis, causæ dubiæ, & quod judicium excedat caput, cum præmultis aliis.

XXXVII.

Auff eine Universität) Loquitur §. noster per Synecdochen, totius pro parte, cum non toti Universitati vel Academiæ acta ad revidendum & dicendam sententiam transmittantur, sed tantum illius parti, scilicet Juridicæ facultatis Collegio.

XXXIIX.

Oder aber zweyen oder dreyen Rechtgelehrten ad revidendum zu überschicken) Suppeditat nobis horum verborum explanationem Ordinatio Criminalis Invictissimi Imperatoris Caroli V. in art. 219. in his verbis. So sollen die Richter/ wo ihnen zweiffel aufste/ bey den nächsten hohen Schulen/ Städten/ Commu-

nen oder andern Rechtsverständigen/da sie die Bitterkeit mit wenig-
sten Kosten zu erlangen vermögen/ Nach zu suchen schuldig sijn/te.

XXXIX.

Die vorgemeldte Erhöhung der Appellations-Summen soll
den Ständen des Reichs/an ihren erlangten vnd habenden privi-
legien/Freyheiten vnd sonst ohnabbrüchlich verstanden/vnd diesel-
be in ihrem würcklichen effect vnd Kräfften gelassen werden.) *Quem-*
admodum summa provocationis, quam vulgo appellationis ma-
teriam, siue materiale vocant, Gail. 1. obs. 119. Constitutionibus Im-
perii definita, quoad Jurisdictionem Camere fundandam atten-
denda est: Ita etiam summa privilegii, quod de non appellando
Magistratus siue Judex inferior & Camere immediate subiectus
impetravit, attendenda fuerit: provocatio siquidem in Camera
non auditur, nisi summa litis privilegio sit conformis, Gail. 1.
obs. 123. Recept. Imper. de Anno 1654. §. Drittens sollen / & §. Schließ-
chen/te. quibus locis privilegia Statuum stricte servari jubentur.
Et quidem privilegia illa maioris summae, Ordinibus quibus-
dam concessa, non tantum inviolata manent, Ord. Cam. tit. 28.
§. Vnd sonderlich/te. hoc nostro §. Denail. de summ. app. §. ult. sed et-
iam quia summa appellationis nunc nimis aucta, etiam Electo-
ribus & Statibus Imperii pro extensione suorum privilegiorum
supplicantibus à Caesarea Maestate benigna resolutio promif-
sa est, Recept. Imp. de Anno 1654. §. Vnd stehet diesem nachst. Requi-
ritur tamen, ut privilegia in Camera attendantur, legitima insi-
nuatio, quae teste Comm. ad Rod. lib. 1. tit. 20. p. m. 272. communiter sit
judicialiter, per procuratorem speciali mandato instructum, idq;
cum exhibitione originalis, quia copiis, in hoc licet cum au-
thentico decies collatis, nunquam creditur. ut docet dict. Du. Com.
ad Rod. cit. loc. Hinc etiam Constitutione Imperii sancitum est, ut
omnes Imperii Principes & Status privilegium de non appellan-
do habentes, Camerae Imperiali insinuant. Recept. Imper. Spir. e
Anno 88. §. Wie sehen te. Quid autem hic per verba habender pri-
villegien / Freyheiten te. circa materiam revisionis intelligen-
dum sit, non immerito dubitatur, nam per hæc verba privile-
gia quæ concessa sunt de certa summa, intra quam à statu ap-
pella-

pella re non licet, intelligi non possunt, si enim privilegium
 illud non excedat 400. thaleros, privilegii nomen hodie non
 amplius meretur, cum hodie infra hanc summam nec iure
 communi ab Imperatore & statibus in Comitibus constitutam, ap-
 pellatio concedatur, privilegia autem circa causas & personas
 certas contra vel prater jus commune aliquid ex singulari cau-
 sa disponant. *Clariss. Dn. Struv. in synt. iur. Civil. ex. 3. th. 26. & Dd.*
communiter ad §. 6. Inst. de iur. Nat. Gent. & Civil. Si vero excedat
 summam 400. Imperialium, eo ipso quod ad Cameram propter
 tale privilegium non concedatur appellatio, hæc nostra revisio
 locum habebit, cum in subsidium appellationis sit introdu-
 ctum, *ut ex §. hoc nostro & §. Doch aber mit diesem Zusatz etc. Recess.*
Imp. de Anno 1654. satis manifeste apparet. Necesse est itaque
 ut hæc verba intelligamus de tali privilegio cuius vigore a
 sententia lata provocare quidem licet, sed non ad extraneum
 Judicem, cuius rei evidentissimum exemplum habemus in hac
 laudatissima Argentoratensium Civitate, in qua nimirum ex
 privilegio dato à Maximiliano I. zu Wormbs Ann. 1496. partibus
 litigantibus appellatio quidem conceditur, sed non aliter nisi
 ad Dominos XIII viros. Huius autem privilegii, verba teste
 Limn. *in iur. publ. lib. 7. c. 3. num. 26.* ita se habent: Als hat bemel-
 ter Keyser Maximilianus ferner verordnet / daß hinfür kein Vur-
 ger oder Inwohner zu Straßburg / was Bürdens / Grands oder
 Wesens der seye / von einiger vnterredlichen oder endlichen Breiße
 Erhandlung oder Decret, durch Rath oder andere Weltliche Gerich-
 te zu Straßburg gesprochen / da die anfängliche Klag oder Hauptsach
 nicht über 24. fl. Rheinisch anereffe vnd werch were / an einen Kö-
 nischen Keyser oder Iemands anders zu appelliren / oder auch an
 kein ander Gericht widerbringen / beruffen / versuchen soll oder möge /
 dann allein an die XIII. Personen des Raths daselbst / so die Dren-
 ichen genandt werden; Dann auch Ihr Keyserl. Majest. auß Ihrer
 Macht Befehl hat geben / dieselbige appellationen anstatt Key-
 serl. Majest. vnd des Reichs Obrigkeit / vnd von ihrentwegen anzu-
 nehmen / die Partheyen nochdürffiglich deshalb gegeneinander zu
 hören / vnd wie sie die alsdann in Recht gegen einander befunden /
 E 2 darüber

Darüber zu erkennen / vnd mit ihrem Rechtlichen Spruch zu entscheiden / vnd alles darhin zu handeln / zu thun / zu gebieten vnd zu verbieten / daß sich in solchen gebüre vnd nothdürfftig seyn wird / vnd was also durch dieselben Dreyschen oder den mehrerern Theil auß ihnen / in solchen Sachen zu recht erkandt vnd gesprochen wird / daß dasselbe kräftig vnd mächtig seyn / vnd dabey ohne alle Weigerung appellation oder supplication bleiben sollen. Summa huius privilegii, postea ab eodem Imperatore Maximiliano zu Wormbs / Anno 1497. ad 50. florenos aureos, & zu Sarbrücken / Anno 1505. ad 150. florenos aureos, ab Imperatore vero Carolo V. Anno 1541. zu Regenspurg / ad 400. florenos aureos, & ab Imperatore Ferdinando zu Augspurg / Anno 1559. ad 500. florenos aureos, tandem quoque ab Imperatore Maximiliano II. zu Augspurg / Anno 1556. ad 600. florenos aureos usque extensa & aucta fuit, ut testatur laudatus Limnaus dicto loco. Tali privilegio quoque Civitas Augusta Vindelicorum gaudet, concessa ab Imperatore Carolo V. Anno 1531. per hæc verba: Desßhalben wir angesehen / solch ihre demüthige Bitt / auch die getrewer willige Dienst / so sie vnsern Vorfahren im Reich in manigfaltig weg gethan vnd bewiesen haben / vnd daß sie vns vnd dem Reich wohl thun mögen vnd sollen / vnd darumb mit wohlbedachtem Rath / gutem Rath vnd rechtem Wissen / denselben von Augspurg vnd ihren Nachkommen / diese besondere Gnaden vnd Freyheiten gethan vnd gegeben / hiemit vnserer vorgegebene Gnad vnd Freyheit weiter vnd mehr gnediglich erhöhet vnd erstreckt / thun geben vnd erstrecken die ihnen auch von Röm. Kayserl. Majest. Mache Vollkommenheit / wissenlich in krafft dieses briefs / dermassen vnd also / daß nun fürbaß hinfertwiltlich / kein Person Geistlich / noch Wellichen Stands / Freyabde Heilichse / Mann noch Frauen / in / oder außwendig der Stade Augspurg wohnhaftig / in was Würden / Stand / oder Wesen der oder die seyn / niemand außgenommen von einer vnuerredlichen oder endlichen vrtheilen / erkandnussen oder Decret durch den Rath oder an dem Stadegerichte zu Augspurg gesprochen / so die anfängliche Klag nicht über vierhundert Gulden Rheinisch treffe oder werth were / an vns vnserer Nachkommen am Reich / vnser Keyserlich Cammer.

mergerlich/ oder jemand anders / noch auch an kelti- ander Gerichte/
 wie die Namen haben/ appelliren/ suppliciren sollen noch mögen/
 dem allein an Rath der iego ist/ oder künfftiglich da sein wird/ dem wir
 auch auß vorgemeldter Keyß. Macht hiemit befehlen vnd Gewalt ge-
 ben / dieselbe appellation an vns vnd vnser Nachkommen am Reich/
 Römischer Keyser vnd König statt/ von vnsern wegen anzunehmen/
 die Partheyen nothdürfftiglich gegen einander zu hören/ vnd wie
 Sie alsdann recht ersünden/ sich darüber zu erkennen/ vnd mit ih-
 rem Rechtlichen Spruch zu entscheiden/ vnd alles das darinn zu
 handeln / zu thun/ vnd zu gebieten/ vnd zu verbleiben/ daß sich in
 solchem gebührt/ vnd nothdurfftig sein wird / vnd was also durch
 den Rath in solchen Sachen zu recht erkandt vnd gesprochen wird/
 daß dasselbe kräftig vnd mächtig. seye / vnd dabey ohne alle Bege-
 rung / appellation, supplication vnd reduction bleiben soll/ etc.
 Plura qui desiderat, evolvat *Limn. de jur. publ. lib. 7. cap. 4. prope fi-*
nem. Nec hoc mirum, namque causa inductiva Austregarum
secundum communio rem opinionem sit hæc: quod, cum me-
diatè Imperio subiecti plures instantias habeant, quibus iura sua:
diversis vicibus urgere; per incriminam omisâ, aut per iniuriam
reiecta iterum recuperare ac deducere possunt, res indigna visa
fuerat, Status immediatè Imperio subiectos deterioris esse con-
ditionis, & statim supremo Cameræ Iudicio se, causasque suas
committere: Quemadmodum itaque huic inconvenienti Au-
stregis constitutis remedium positum, atque statibus plures at-
tributæ instantiæ. Vult: ad l. 1. num. 20. C. ubi Sen. vel Clar. Thom.
Michael. de iurisd. Concl. 38. Matth. Steph. l. 2. p. 1. c. 3. memb. 3. Reut-
king. de reg. sec. & eccl. lib. 2. class. 2. c. 16. num. 6. & 7. Rümel. differt. 1.
part. 2. ad Aur. Bull. th. 2. ubi eandem in rem; extom. 6. symph. Gylm.
cap. 7. Privilegij Norimberg. Reip. verba illa adducit, Damit sie sum-
menigsten Iwo instanz / vnd ihnen die Guther vnd Hülff der appel-
lation, also wohl als den jenigen / so dem Reich nicht ohne Mit-
tel vnserworffen/ vorbehalten vnd ohnbenommen bleibe. Ita etiam,
cum summa appellabili nimis aucta, mediatè subiectis præclu-
deretur quoque via, in sententiam primæ instantiæ inquirere;
& sibi, si gravati essent, remedio aliquo consulere, ne cuiquam
legum adminicula denegentur, contr. l. un. Cod. de sint. præ-
 E 3, fett.

Feſt. prator. meritò Imperatores & ſtatus Imperii ſaluberrimum hoc reviſionis remedium introduxerunt, ita tamen, ut ſi appellatio partibus litigantibus concedatur, licet non ad Cameram fieri poſſit, tamen hoc reviſionis remedium ceſſaret, cum ubi ordinarium competit, extraordinarium vel ſubſidiarium ceſſet remedium, ut ſuperius in th. 7. & ſeq. deduct.

XL.

Eſſet nunc quoque eadem methodo explicandus §. *Doct. anti dieſen Zuſatz. Receſſ. Imper. de Anno 1654.* tunc etiam alix nonnullæ, quæ circa hanc materiam oriri poſſunt quaſtiones reſtarent tractandæ, quibus etiam tam affinia quam contraria remedia ſubiicienda eſſent, ſed cum per hoc pagellæ huius diſputationis in formam tractatus excreſcerent, ideoque conſtituimus hac vice ſilum huius diſſertationis abrumpere; & ea quæ adhuc reſtant, divina favente gratia proximis ſeptimanis diſquiſitioni Eruditorum ſolenni, etiam ſubiicere; Interim vero benevolum lectorem ſubnixè rogamus, ut ſi in celeberrima hac materia non in omnibus ei ſatiſfecerimus, ut nobis pro favore ſuo illud condonare velit, & tum gravitati huius materiæ, quæ tota quoque eſt Practica, tum e contra ſtudium noſtrum hucusque principiis theorecticis deditum fuerit, tum quoque inopiæ Authorum Practicorum ad hanc materiam pro meritis tractandam, maximè requiſitorum adſcribet, & conatum noſtrum, cum in rebus arduis arte & induſtriâ conari, quod viribus efficere non poſſumus, nonnunquam laudabile ſit, bene conſulat, quo impetrato, promittimus in ſequenti diſputatione omnem diligentiam pro virili nos adhibitu-
 & DEO vires atque ætatem clementer concedente, in materiæ huius reſumptione, quæ accuratori lima indigere videbuntur, emendatu-
 & in quibus à ſcopo forſan aberravimus correcturos, & quæ ad pleniffimam huius materiæ tractationem forte deſunt, ſuppleturos. Spe itaque freti, benevolum lectorem æquum Iudicium & favorem ſuum nobis non denegaturum, colophonem huic Diſputationi Imponimus.

DEO TER OPT. MAX.
 ſit laus honor & gloria.

Ad Præcellentem Dn. Disputantem.

E revidere olim cogatur, providet
ante,

Qui prudentis auct nomen ha-
bere sibi.

Sed tamen est etiam virtus non ultima, pri-
mos.

Corrigere errores, cum revidere datur.

Tu, R I E D T E, implebis numeros, quod gra-
tutor, omnes.

Prudentis, quando discis utrumque sa-
tis.

Iohannes Rebhan, D.

Com. Pal. Cæs. Coll. Jurid.

Senior, h. t. DECANVS.

Ad

DN. RESPONDENTEM.

Acta probant causas, observantissimus
æqui,

Ex meritis Judex, quæ revidere solet.

Justitia ut vigeat, sententia ut indeferatur,

Quilibet & capiat quod fuit ante suum.

Hæc est materies, quam nunc defendis, Amice,

Hinc Tibi surgit honor, nascitur atque
favor.

Gratantur Charites, item congratulor ore,

Affectuq; simul, perfice vota **DEVS.**

Boni ominis causa
scrib.

Fridericus Deckherr,

J.U.D. Pand. Prof. Ordin.

RIETHI beatis nunc Themidos sacris
Frētus probandam militiam paras,

Vix antè quam dictam theatra

Autumno personuisse nostra.

Hoc macte nisi. Sic tibi virginis

Signata quondam nomine serviet

Astrea;

Astræa; quin ad almæ

Culminâ sic statueris aulæ.

Tractare doctus talia Numinis.

Suasus; nec unquam quis neget ardua

Te consecuturum laboris

Præmia, magnificos honores;

Cum tu *revisis* undique nobilis

Justiniani libris, Bartholicâ domo,

Baldiquè, præscribis, modò quò

Quisque queat *revidere* tecum..

Ita & ominabatur & gratulabatur

Præcellenti Dn. Riethio.

Georgius Rudolphus. Dresdensis..

U. I. D.

Ad.

Præcellentem atq; Pereximium Dominum

RESPONDENTEM.

Non culpandus eris, quod hocce Thema

Praxi conveniens quidem Edroque.

Sed scriptâ undique lege destitutum;

Tractandum Tibi sumpseris; Quod hocce,

Inquam, Thema REVISIONIS offers

Auditoribus, increpationem.

Non est ut metuas, enim patescit,

Quantus juris in arte pensidandus.

Sis, quantum quoque PRAXIS æstimetur.

Atq;.

428
— **A**te. Jure proin beatus ille,
In quo conveniunt & ars & usus,
Immò dignus, ut eruditionis
Cuncta Insignia conferantur ipsi,
Quà de spe Tibi gratulationem
Mittunt exigui mei Phaleuci.

I. B. G.

Ad

Præcellentem & Pereximium

• **DN. RIEDIUM,**

Amicum decumanum

De

Revisione Solemniter disputantem

Tuis & Aonidum RITHI doctissime cultor
cum cathedram ascendis, carmen Amice petis;
Nec cum Mæonio docuit me phœbus in antro
Carmina multa dabo, flamina Dea precor!

amico amicissimo dabat
in sui amorem

Philippus Albertus Wesenecrus.

F I N I S.

DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA

Exhibens Partem

DE

REVISIONE OB SUM-
MAM NON APPEL-

LABILEM,

QUAM

SUB DIVINI NOMINIS PRÆSIDIO

AUTORITATE ET DECRETO

MAGNIFICI, NOBILISSIMI,

AMPLISSIMI,

IVRISCONSULTORVM

ORDINIS

IN CELEBERRIMA ARGENTORATENSIVM

VNIVERSITATE

Pro

SUMMIS IN UTROQUE JURE

HONORIBVS PRIVILEGIIS AC IN-

SIGNIBVS DOCTORALIBVS

RITE CONSEQUENDIS

Publico ac Solemni Eruditorum Examine

submitte

GEORGIUS BERNHARDVS Riedt/

HEILBRONNENSIS.

Die 26. Martij Anno 1 6 6 4.

...9...

ARGENTORATI,

Typis JOSIAE STÄDELI, ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

490.
VIRO NOBILISSIMO, AMPLISSIMO AC CONSULTISSIMO

DN. JOH. PHILIPPO SCHRAG-
MULLERO, U.I.D. Practico Celeberrimo, Liberæ
Imperialis Reipublicæ Hallensis Suevorum Syndico,
hocque tempore ad Comitia Ratisbonensia Legato
meritissimo, Variorumque Statuum S. Imperii Consi-
liario Gravissimo &c. Domino Cognato ac Patrono
aviternum Venerando.

Nec Non

*VIRIS NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS
AC PRUDENTISSIMIS*

DN. FRIDERICO PETRO GLANDORFEN,
DN. ULRICO FRIDERICO BECHTEN,
Liberæ Imperialis Reipubl. Heilbronnenſis Senatus
interioris Adſcribibus Gravissimis &c. Dominis Co-
gnatis ac Curatoribus quoad vixero sanctè colendis.

Ut Et

*VIRIS CLARISSIMIS AC SPECTA-
TISSIMIS*

DN. TOBIÆ GOTHERIDT Hörnern/ Nobilissi-
mi ac Strenui Dn. à Stetten/ Praefecto Tutelari in ar-
ce Rothenſtetten vigilantissimo &c. Avo obsequiosè
venerando.

DN. JONANNI HENRICO Niden/ Senatus Ma-
joris Adſcſſori gravissimo, ac Mercatori Liberæ Impe-
rialis Reipubl. Heilbronnenſis &c. Patri piè vene-
rando.

Disputationem hanc Inauguralem
perpetui cultus ac gratitudinis
symbolum

submitte offert

GEORGIUS BERNHARDUS Nide-

PARS ALTERA

DE REVISIONE OB SUMMAM NON APPELLABILEM exhibens

Explicationem §. Recess. Imper. de An. 1654.
doch mit diesem Zusatz ic.

THESIS I.

 Um non tantum juris naturalis præceptum sit, ut promissa servantur, teste Struv. in *synagm. jur. Civil. ex. 6. th. 7. ab eoq. ibidem citato* Didac. Covarruv. in *C. quamvis de pact. in sexto. p. 2. §. 4. n. 6. Martin. Bonacin. Theol. & J. U. D. theolog. mor. tract. de restit. & contract. disp. 3. quest. 1. punct. 1. n. 3. & punct. 3. n. 2. ubi plures allegati*. Sed & Gregorius, Papa in *C. 3. X. de pact.* maxime adhortatur, studiose agendum esse, ut ea quæ promittuntur, operæ compleantur; Ideoque memor promissi in *rh. ult. disp. mea* den 9. ten Decemb. Anno 1663. habita, & me facti, illud quod de nobili hac revisionis materia adhuc dicendum restat, in hisce subsequentibus thesibus Loco Disputationis INAUGURALIS proponere, & Eruditorum placido examini submittere, mecum constitui. DEUM subnixè rogans ut conatibus adesse, & omnia ad propositam metam feliciter dirigere dignetur. Ut autem eam quam in priori disputatione habuimus methodum, & in hac servemus ab analysi §. doch mit diesem Zusatz ic. Noviss. Recess. Imp. de Anno 1654. quem secundum sua formalia descriptum exhibet *rh. 18. disp. præced.* initium faciemus.

II.

Doch mit diesem Zusatz und bescheidenlicher Erinnerung) In
F hilse

hiscē verbis initialibus latet non tantum continuatio & connectio, sed etiam limitatio §. præcedentis; Quemadmodum enim Revisionem hanc nostram introducere Imperatores & Status Imperii nil aliud impulit, quam auctio summa appellabilis: Ita causa procacitæ auctoris fuit multitudo litium indies ad Cameram decurrentium. Postquam enim pruritus & libido litigandi non solum Galliam, quam regnum vocat tabularum Hermann. *Lath. de cons. lib. 2. c. 7. n. 75.* infecit, sed & nostrates, uti omnia, ita quoq; litigia horumq; protractionem protervam ac petulantem à Gallis hauserint, teste Anton. de Guevart. *in insit. vi. aul. c. 13. & c. 10.* Idque ipsum etiam summum Imperii Tribunal Spirense invaserit, ut ferè non liceat referre, quod imprudenter nonnulli evomunt, Spiræ lites spirare, nunquam expirare; Litigantes diu sperare, nunquam aspirare, Ventur. de Valent. *in parth. litig. c. 1. n. 22.* Nil autem, quod lites ad Cameram appellabiles fiant immortales, nec patris, filii imo nepotis termino terminentur, ut testis est Hermann. Vultei. *vol. 1. Consil. Marp. c. 7. n. 6.* & quod non modo hominum, sed & vivaces cornicularum atque cervorum ætates superent, Petrus Frider. *lib. 2. de mand. judic. c. 13. sect. 15.* & ad minimum ultra sæculi spatium durent Frideric. Pruckman. *conf. 16. n. 47.* ut vere videatur homines esse mortales, lites immortales, aliud in causa sit, quam multitudo litium, quæ quovis momento ad Nobilissimum & supremum hoc iudicium devolvuntur, ut itaq; litium diuturnitas supremo huic iudicio imputari nequeat, sed potius litigantibus ipsis, quorum ingenia plerumque sunt heteroclita & ab amicabili compositione alienissima, qui tantillum de jure suo remittere, ac lites fugere ignominiosum sibi fingunt, & potius in ore semper habent commune litigantium dictærium, *Ich will ihne schon müd machen* / quod unus alterum quasi consumit Guicciard. *polit. hypom. 48* Petrus Frid. *de cont. caus. lib. 3. cap. 2. n. 1.* Adam Keller. *lib. 2. de off. jurid. vol. 1. c. 7.* ad animum non revocantes, quod litigantes similes sint Chymistis, qui laboriose quarant lapidem, donec omnia dilapidaverint: Ita enim & litigantes & se & opes conterunt, donec tristissimum litis eventum experiantur, & Chymistarum præmium, nimirum extremam paupertatem sentiant, *quod debetur. ff. de pericul.*

Andreas

Andreas Knich in comment. ad ius Saxon. c. 3. fol. 1260. Hering. de desider. c. 1. n. 25. Nunquam siquidem sine pecunia litigari potest *Leumquam* 79. ff. de iudic. arg. l. alias. 18. ff. de iurei. l. 22. C. Mand. Hermon. Latheran. de censib. c. 5. n. 39. Nec etiam vulgatum illud: *Legem* neminem in paupertate vivere, nec in anxietate mori permittunt, Nov. l. cap. ult. iplis litigantibus, sed potius Adfessoribus Advocatis & Procuratoribus dictum censetur Christian. Chemnitz. in discurs. lurid. Polit. cap. 5. n. 106. quorum marsupia crescant, litigantium corrumuntur, quia corruptio unius, est generatio alterius, ut iocose dicit Carpz. *lurupr. for. p. 1. const. 1. def. 7. n. 7.* Ut itaque huic malo obviam eatur, & remedium quæratur, ut ad minimum talis incommoda litigantes, non ob minimam forte summam subirent, cum muliebri certe sit, litigare de re minuta, ac mereantur temerarii tales litigatores à iudicio repelli, & pona arbitraria coerceri, quo ceteri, qui non aliam vivendi causam habere velle videantur, nisi ut litigent, tandem abstinere Hermann. Latheran. de censib. lib. 2. cap. 5. n. 4. Qualiter contra opifices quosdam, qui de Gallo Gallinaceo litigantes, multum temporis atque pecuniæ consumpserant, testes producentes, reproducentes, attestata testium disputantes, usq; dum plaustra actorum confecta fuerunt, iudicium meminit laudatus Carpzov. in *lurisp. Forens. p. 1. const. 1. defin. 9. n. 14.* Imperatores & Status Imperii non tantum certam summam statuerunt, infra quam non liceat ad supremum Cameræ iudicium lites devolvere, sed etiam cum illa summa primitus constituta, ad frenandum litigantium libidinem non sufficeret, illam aliquoties auxerunt, donec tandem in hoc Novissim. Imp. Recess. usque ad 400. Thaleros Imperiales adaucta fuerit, ut in præcedenti disputatione nostra in *th. 21.* sufficienter descripsimus. Ne tamen ex uno extremo oriatur alterum, ita ut præclusa via appellationis infra tam magnam summam, accidat ut etiam vir bonus, & qui lites alias fugit, ac potius jus suum tueri, quam lites protrahere intendit, per sententiam læsus omni destituatur remedio, quo jus suum salvare, & contra læsionem sibi consulere possit; Idèò Imperatores statusque Imperii non tantum in Recessu Deputat. de Anno 1600. §. *Wiewohl nun auch in dem Speyrischen Abschied* cum

in eo summa appellabilis ad 300. fl. aucta fuisset, statim subicerent, §. *Die weil aber hiebey die höchste Nothdurfft erfordert ic. quo disponitur & jubetur, ut omnia judicia inferiora & superiora, rite & legitime constituentur, & sic litigantibus omnis querendi causa præcidatur.* Item §. *Es soll aber den Buerghen ohnbenommen seyn ic. in quo saluberrimum hoc revisionis remedium laus conceditur; sed eandem etiam methodum in Novissimo hoc Recessu Imperii observantes §. Vierdens solle die Summa appellabilis &c. per quam summa 300. florenorum ad 400. Imperiales adaucta, statim subnectere voluerunt. hunc §. nostrum, ut non tantum §. præcedentem limitarent, sed etiam remedium revisionis nobilissimum tum augerent, tum quoque confirmarent.*

III.

Auff den Fall die Summ nicht: appellabel) Datur hoc remedium, uti in præcedenti disputatione *th. 7. & th. 14. demonstravimus non aliter nisi appellatione, aliisque remediis sententiam reformatoii cessantibus. Cessat autem appellatio ad Cameram, de qua se. §. hic noster loquitur, vel ratione personarum, ut videre licet apud Roding. in Pand. Camer. lib. 1. Tit. 30. per tot. Vel ratione causarum de quo vide eundem Roding. d. lib. 1. Tit. 31. Vel denique ratione summa, nisi enim summa sit conformis constitutioni ab Imperatoribus statibusque Imperii factis, appellatio in Camera non admittitur. Roding. lib. 1. Tit. 20. Est autem juxta novissimum Imperii Recessum summa hæc 400. Imperialium §. Vierdens solle diese Summa appellabilis &c. ita tamen ut excipiantur 1. Statutum Imperii privilegia de non appellando, utpote quæ strictè sunt servanda modo citato Recess. noviss. §. Dritens sollen ic. hinc etiam appellatio in Camera non auditur nisi summa litis privilegio sit conformis Geil. 1. obs. 123. Comment Roding. lib. 1. Tit. 20. quæ verò requirantur ut privilegia statutum in Camera attendantur demonstravi in disp. præc. th. 39. 2. si appellantis tota substantia bis mille aureorum non excedit, ei appellare indultum, si ad 300. florenos in capitali se gravatum docuerit Recess. hoc nostro §. *Auff daß auch ic.* 3. excipiuntur causæ in quibus de Jurisdictione quibus & servitutibus lis est Ord. Camer. p. 2. tit. 28. 4. res quarum æstimatio pro cuiuslibet affectio-*

affectione incerta est, Ord. Cam. *dict. loc.* Geil. 1. *observ.* 123. An-
 tem interesse vel pensiones cum sorte adhuc computari pos-
 sunt ut summa fiat appellabilis docet Roding. in *Pand. Camer. lib. 1.*
Tit. 20. Si verd inter partes litigantes contendatur an summa sit
 appellabilis nec ne, & qualitate sortis Judici inferiori vel Ca-
 mera non constet, Judex inferior appellationem non desere,
 vel Camera eam recipere tenetur, nisi appellans jurato asseret,
 equiore animo se tanta pecunia cariturum, quam destitutum de
 lite Ordin. Cam. *p. 2. tit. 28. §.* Und sonderlich sehen ic. *vers.* so dann
 der Richter. De eo quod in cognoscenda summa observandum
 vide Roding. *lib. 1. Tit. 20.* Adde quæ in disput. præced. in expli-
 catione verborum, Da sie vnter benandrer Summa der 300.
 Reichsgulden daven nicht appellirt werden magre. diximus.

IV.

Und den effectum devolutivum,) Habet appellatio duos
 effectus devolutivum, *l. 1. & l. 2. ff. & C. de appellation. & suspensi-
 vum, l. un. ff. nil. novand. appell. interp.* Clariss. Dn. Struv. in *Synag-
 mat. jur. Civ. ex. 50. lib. 15.* Bend. in *tract. de Revision. com. l. 35. n. 2.* Et
 quidem appellatio à definitiva, vel etiam interlocutoria vim ta-
 men definitivæ habente, causam statim ad judicem appellationi-
 nis devolvit, ac manus judici à quo ligat, ut ulterius ad aliquem
 actum in illa causâ procedere non valeat, *l. appellatione 3. C. de ap-
 pellat. C. non solum in pr. eod. tit. in sexto. l. un. in pr. nil. novand. appell. in-
 terp.* etiam sine ulla inhibitione Maranth. *de appell. n. 160. & 162.* At
 in appellatione ab interlocutoria simplici secus esse testatur
 idem Maranth. *dict. loc. n. 161.* Hæc enim non statim causam ad
 superiorem devolvit, ut judici priori manus liget, quo minus ul-
 terius procedere possit usque dum ipsi à judice appellationis in-
 hibitum fuerit, *text. in dict. cap. non solum in fin. de app. l. in sexto.*
Bart. in l. eius qui n. 5. ff. de appell. recip. Inhibere autem non debet
 judex nisi prius appellatione recepta, velut emissâ ex causâ prob-
 abili, quæ probata legitime reputaretur, *C. ut debitus X. de appel-
 lat. de causâ huiusmodi an sit vera, nec ne, uti loquitur Ponti-
 fex, in C. Romana §. quod si subiciatur de appell. in sexto. & an per ap-
 pellationem ex causâ probabili emissâ, negotium ad se devo-
 lutum sit cognoscere incipiat, dict. cap. non solum in fin.* Quamdiu

enim cognoscit an appellatio sit recipienda, an causa sit devoluta inhibitioni locus non est, Geil. 1. *Obs.* 144. n. 3. Mynling. *cent.* 3. *observ.* 37. Quicquid autem post eiusmodi inhibitionem, innovatum fuerit, licet causa non sit vera, per eandem appellationis iudicem ante omnia in statum pristinum est reducendum, *dict. c. non solum in fin* Bend. *de revis.* *concl.* 20. n. 6. Adde quæ dixit Wesenbec. *ad tit. ff. nil novan. appell. interp.* Hinc etiam patet, quod si Iudex inferior interposita appellatione quid innovaverit, quod per id Iudicis ad quem per appellationem causa devoluta est, lædere videatur auctoritatem & honorem, Perez. *in C. de appellat. n.* 44. Unde Iudex superior ex officio potest imò debet attentata revocare, etiam parte non petente modo laudatus Perez *dist. loc. n.* 46. Hæc autem omnia ita procedunt, si tam ab actore quam reo aditum eundemque Iudicem provocatum est, sed quid juris si uterque ad diversos provocaverit Iudices? Huius questionis usus existit in iure Pontificio, quo etiam immediate appellari potest summus Pontifex, si itaque accideret, ut unus litigantium provocet ad summum Pontificem, alter vero ad iudicem appellationis ordinarium, potiorẽ esse provocantem ad summum Pontificem defendit Zæf. *ad ff. ad tit. de appell. n.* 13. *idq. auctoritate c.* 7. *X. eodem tit.* Concurrunt autem regulariter hi duo effectus in appellatione, ita ut devolutivus procreet suspensivum, nam per id quod causa ad alium devolvitur, cessare incipit Jurisdictio prioris Iudicis, & consequenter executio sententiæ ab eo latæ suspenditur, donec per Iudicem appellationis constet, an iusta an vero iniusta sit ea sententia. Dico autem regulariter, nam & casus dantur, in quibus appellatio effectum tantum habet devolutivum, de quibus vide Hunn. *Encycl.* 1. 5. 7. Imprimis autem hoc procedit in possessorio ordinario, ubi quidem Dd. appellationem admittunt, sed tantum quoad effectum devolutivum, non vero suspensivum, Rauchb. 2. q. 6. n. 6. Mynling. 6. *observ.* 13. n. 1. *dict.* Hunn. 2. 23. 30. Carpz. *Jurisp. Forens. d. 1. const.* 19. *def.* 24. Clariss. Dn. Struv. *in Syntagm. jur. civil. exerc.* 30. *th.* 4. C. I. A. *lib.* 40. *tit.* 5. *th.* 4. n. 1. Quoniam vero in Camera ut devolvatur causa requiritur 1. ut provocatio fiat gradatim, ita ut si intra iudicem, sit aliquis intermedius & Iudice Camera proximior, is non prætereatur, Ordin.

Ordin. Camer. p. 2. tit. 29. in pr. ubi appellationibus ad Cameram interdictur, quæ gradatim non sunt, omnia enim & singula imperii membra judiciis suis ordinariis relinquenda, præterquam in causis sua natura ad Cameram pertinentibus; Ordin. Cam. p. 2. tit. 2. Alterum est certa pecuniæ summa de qua vide *ih. preced. pulchre* itaque in hoc §. nostro coniunguntur hæc verba: *Wo die Sam nicht appellabel, und den effectum devolutivum an das Cammergericht nicht haben köndte;*

V.

An da Cammergericht nicht haben köndte) Camera propriè significat fornitem, sive testudinem, ædificiū, aut locum quemvis Cameratum, sed tropicè sæpius accipitur, per synecdochē partis, pro toto ædificio vel conclavi Camerato. Roding. *in d. Cameral. lib. 1. tit. 2. p. m. 2.* Resold. *in thespract. v. Cammergericht.* Deinde, quemadmodum per synecdochē generis, accipitur pro loco, Principis ætario destinato, *secund. Feudist. ad C. de pace tenenda §. si quis vero* & ad illam feudi speciem, quam vulgo de Camera appellant. vid. Dn. Ludv. *in synopsi jur. feud. c. 4. p. m. 136.* Ita per metonymiam subiecti, pro quacunque re, ad commodum Imperii pertinente accipitur, teste Alexand. de Imol. *ad Rubricam C. de iur. Fisc. & Hening. Goden. conf. 86. n. 101.* Deniq. per metonymiam subiecti, pro Iudicio in Camera Imperiali constituto, vel pro corpore illo, cætuque & consensu Iudicum Camere vel personarum Cameralis collegii usurpatur dict. Roding. *Comm. d. l. p. 3.* Plura qui desiderat, evolvat Lynneum *in iur. pub. lib. 9. n. 1. & 2.* qui testatur, Camera vocabulum magnæ dignitatis apud maiores nostros fuisse, *dict. n. 1.* Causa autem instituendi hoc Camere Iudicium fuit, quod olim in Imperio nostro litigatum, Imperatorem eiusque Curiam, den Reichs-Schafft, magnis sumptibus atque dispendiis sequi cogebantur, atque præterea vel propter controversiarum grande chaos, vel bellicis atque aliis negotiis irretitus Imperator, cunctis superesse nec ipse nec per Consiliarios quidem commode posset, huic malo medicina posita atque Iudicium generale, nomine Camere institutum, ut esset supremum Iustitiæ domicilium, singulare Imperii Civium refugium, atq. adeo extremum juris asylium, das oberste
und

und letzte Bericht. Reichs. Abschied zu Augspurg. Anno 1530. §. Die weil
 nun unser. *Sapius laudatissime citatus* Dn. Limnæus, in *tur. pub. lib. 2.*
c. 2. n. 3. Matth. Stephani 2. *de iur. di. 1. c. 3. n. 4.* Et quidem ab Imp.
 Maximiliano I. Augusto & Cæsre laudatissimo, communi Sta-
 tutum consensu in Comitiiis Wormatiæ celebratis institutum
 Anno Christi Salvatoris nostri 1495. 7. August. Confer. Receß. Imp. Wor-
 mat. Anno 1495. in fin. prima audientia Judicialis, Francofurti ad
 Mœnum, urbe Imperiali liberâ, celebrata est, ultimo Octobr. &
 3. Novemb. di. An. ut testatur Geil. lib. 2. *de pac. pub. cap. 1. n. 28.* Ni-
 col. Cifnerus ad tit. 2. *Ordin. Cameral. Speidel. in notab. v. Camme-
 gerichte* Ubi notandum. Sedem huic Iudicio primùm Franco-
 furti ad Mœnum adsignatam, sed tamen momentaneam tantum
 eo in loco fuisse: Uti etiam certam & fixam ex conventionione sta-
 tutum non habuit; cum indefinita tantum hæc Maximiliani I.
 Imp. provisio erat, ut loco haberetur commodo. *Ordnung des
 Cammergerichts zu Wormbs Anno 1495. tit. Wo das Cammerge-
 richt gehalten werden soll.* Hinc iudicium hoc à primis suis ini-
 tiis variis locorum mutationibus, vix enim per
 biennium Francofurti constitit cum Wormatiæ transferretur:
 inde Norinbergam, Ratisbonam, rursus Wormatiæ, Norin-
 bergam, Eslingam, & denique Spiram Rod. p. 5. Postea eodem
 anno Maximilianus Imp. in se recepit, certum & fixum Cameræ
 constituere locum, à quo transferri citra prægnantes rationes,
 & statuum consensum in posterum non posset? *Handlung des
 Friedens Anno 1495. zu Wormbs auffgericht. tit. das Cammergericht
 an einem steten Ende zu halten.* Verum postquam nec hoc effe-
 ctui datum fuisset, demum in Comitiiis Augustanis, statuum con-
 sensu ordinatum, ut Camera stataria esset Spiræ. Das Cam-
 mergericht soll stets zu Speyer seyn und gehalten: und sonst nirgend
 anders wohin verändert werden / es beschehe dann mit Keyserl.
 Majest. auch Churfürsten / Fürsten und Ständen wissen und wil-
 len / Reichs. Abschied zu Augspurg. Anno 1530. §. Darzu meinen und
 wollen wir. Repetitum hoc item fuit in *Ordin. Camer. Anno 1555.*
part. 2. tit. 34. Ut hodie Regula sit: Cameræ Imperialis sedem
 perpetuam Spiræ esse. Et hoc merito & propter causa gravis-
 simas ita factum, quippe sæpius accidit, ut viri præstantissimi re-
 cusarent

infarent officia in Camera Imperiali, ut suscepta-abdicarent, quod sedem certum atq; constantem non haberent: Unde factum est, ut multo minus idonei, necessitate ita ferente, admissi fuerint, Ord. Cam. p. 2. tit. 34. in pr. Sed tamen Spira si commodè atque tuto exerceri nequeat, forsan ob pestem ingruentem, bellumve imminens, Imperatoris atque Principum Imperii venia & consensu Impetrato, advocatisque & procuratoribus in consilium adhibitis, Judici & adfessoribus Judicium Camerale in locum aliquem tutiorem transferre, aut ad tempus intermittere licebit, donec translationis causa & periculum, Judicii exercitium liberum impediens, cessaverit. Ord. Cam. p. 2. tit. 34. *Recess. Imper. Spira. Anno 70. §. 124. vers. Wann und wohin. Recess. Deput. Imp. Frantofuri. Anno 77. Memor. vifit. Anno 56. §. Vnd diervell. Recess. Imp. Anno 94. §. Was sonst in unterschiedlichen.* Adde Limnæum in *lur. pub. qui lib. 9. cap. 2. n. 8.* circumstantialiter hanc rem describit. Saepe etiam in publicis conventibus & quidem novissime in Dieta Monasteriensi de eius translatione forte in locum Imperii securiorem & direptione militari non ita obvium, vel circulis inferioribus magis vicinum, deliberatum fuit. *Inst. Pacis Caesar. Euer. tit. 5. §. praterea cum ob enatas.* 201. Hactenus tamen cum consultatio hæc utpote difficultatibus involuta ultimam manum adhuc desiderat, de quo *Recess. Imp. de Anno 1654. §. Als auch bey dem allgemeinen. 167. sic habet. Vnd haben Ihre Keyserl. Majest. sampt Chursfürsten und Ständen/nach reiffen wolbedachter überleg und Berathschlagung der Sachen berührte translation noch zur Zeit nicht thunlich befunden.* 2. Notandum, quod etiam ante annum 1495. aliquando exercitum fuerit judicium sub nomine des Keyserl. Cammergerichtes / sed hoc non semper tunc patuit, nec continuè sed certis & statis tantummodo temporibus, plerumque in Comitibus fuit celebratum, teste Barrio Tom. 1. *sententia Camerali in pr. fcat. vers. ne autem Roding. in pandect. Cam. l. 1. tit. 2. p. 4. Thom. Michael. de lur. duct. conclus. 34.* De Jurisdictione hujus Judicii controvertitur: An sit ordinaria, an delegata? & quamvis sint, qui delegatam eam esse opinentur, eo quod Imperatoris sigillo utatur, attamen ordinariam esse, communior est opinio, test. Rod. in *P. C. lib. 1. tit. 3.* Quod & Geil. *lib. 1. obs. 41. n. 5.*

approbat, subdensationem, quod Camera illam habeat ab Imperatore & Imperii statibus, & ordinatione, quæ vim legis obtinet. Adstipulantur porro huic nostræ sententiæ Jurisdictionem Camera ordinariam esse, Mynsig. *conf.* 24. n. 1. & 2. Idem *conf.* 49. n. 4. 5. Matth. Steph. *de Jurisdic. lib.* 2. p. 1. c. 3. n. 27. Paurm. *de Jurud. lib.* 2. c. 6. n. 31. Bend. *de rev. consil.* 4. n. 3. Reink. *de reg. sc. & Eccl. lib.* 2. c. 14. n. 7. Rationibus autem potissimum sequentibus laudati iurantur authores, 1. Quod ordinatione Imperii, quæ legis vim obtinet Jurisd. nata sit. Geil. *d. l.* 2. Quod recusari non possit, Geil. *1. obs.* 33. n. 1. Quod Judicium ordinariarum proprium est. *l. nemo.* 4. *C. de Jurud. Omn. Iud. Nov.* 86. c. 2. *Auth. Si vero contigerit C. de Iudic. l. apertissimi. C. cod.* 3. Quod morte Imperatoris non expiraret vel sit in suspenso, ita ut citra vicariorum Imperii confirmationem, munus suum in justitiæ administratione obire nequeat. quod egregie discussum reperies. *Tom. 1. conf.* Caspar. Glock. *conf.* 3. à Thom. Michaelis & apud Besold. *in Thes. pract. v. Cammergerichte.* In praxi temporibus nostris hoc constitit, post obitum Ferdinandi III. nunquam satis laudatæ memoriæ Imperatoris, & hujus nostri §. promulgatoris, sede Imperatoria vacante, Camerale hoc judicium celebrasse, & procellus decrevisse, antequam à Serenissimis vicariis quicquam notificaretur, teste Comment. Rod. *l. 1. c. 3.* Ordinariæ autem Jurisdictionis hoc signum est, morte concedentis non extingui. Jason. & Dd. *in L. Morti. ff. de Jurudic.* 4. Quod Imperator causas in Camera proponi vel diiudicari ceptas, atque ita lites inibi pendentes, neque motu proprio, neque ad partis instantiam avocare aut ad se trahere possit. Ord. Cam. *part. 2. tit. 33.* Geil. *observ.* 41. n. 3. Besold. *d. l. Limn.* 9. *Jur. Publ.* 2. *in C. Mund. tr. de mun. & honor.* c. 2. n. 90. Jurisdictio enim Camera impedienda non est, sed potius eius potestas ac libertas conservanda. Neque hoc immerito, Imperator enim per modum contractus in ordinationem Camera consensit, ideoque ad eius observantiam obligatur, etiam de Jure communi. *Doct. commun. in L. digna vox. C. de LL.* Hocque etiam provisum in *instrum. pac. art. 1. §. ult. & hoc nostro recess. §. Ebenmässig 60. Item in capitulationibus Cesaris Ferdinandi III. §. Und insonderheit. 27. & moderni invadunt Imper. Leopoldi. §. Ob auch einiger Churfürst 26. Ita ut hodie causas*

in vocare, vel alia via, cursum Justitiæ Cameralis impedire Imperatorem iuramento prohibeantur, duo hac de re præiudicia antecavimus, Comment. Roding. lib. 1. tit. 3. ubi etiam docet, quid in camera fieri soleat, si quid huic adversum partes vel aula Cæsaris multaverit. Pugnantium Dd. rationes qui desiderat, evolvat Linn. in d. tur. publ. lib. 9. cap. 2. n. 57. cum seqq. Sed satis de explicacione huius vocabuli properandum ad alia.

VI.

Dasß alsdann der Partey ordentliche Obzigkeit) Indigitatur per hæc verba Iudex à quo peti debet revisio, quis autem hic iudex propriè sit, cum in disputatione præcedenti satis, ut puto, explicatum sit, ideoque benevolam Lectorem ne in fastidium eius ibi dicta repetantur ad *ib.* 28. dict. disput. remittimus.

VII.

Auff derselben gehührendes ansuchen und begehren) Declarant hæc verba modum concedendæ revisionis, quod nimirum fieri debeat ad instantiam & petitionem partium; ad ulteriorem autem huiusmodi verborum explicationem, adde ea, quæ in præcedenti disputatione in *ib.* 27. diximus.

VIII.

Die vollkommene acta) Agitur in hisce verbis de obiecto quid nimirum veniat revidendum, revidenda autè sunt acta coram priore iudice à partibus ventilata, quæ jubentur ad revisionem transmitti. Sunt autem acta in priori iudicio ventilata edenda integra, quod & in appellationibus obtinere patet, ex Ord. Camer. p. 2. tit. 31. §. *Dieweil auch.* & §. *Wurde sich.* & non tantum mandata Procuratoria illis inferenda, *loc. cit.* sed etiam omnia quæ vel ante sententiam, vel simul postea exhibita decreta, gestave fuerint, *Reichs. Abschied. de Anno 70. §. in den Appellationen Sachen.* Hinc etiam Iudici incumbit diem, imo etiam horam, si fieri potest, qua sententia publicata aliorumque gestorum distincte, atque clare assignare. Ord. Camer. dict. tit. 31. §. *Und nach dem.* Et si lingua Gallica litigatum fuerit, acta ex lingua Gallica in Latinam transferenda esse puto. *authoritate Ordinationis Camera. p. 2. tit. 31. §. Nach dem auch.* Acta autem ne liti-

gatores maioribus sumptibus fatigantur in charta non membrana transcribenda sunt, *secund. dict. tit. Ordin. Camer. §. Vetter.*

IX.

Vermöꝝ des Reichs-Deputations Abschied. de Anno 1600.) Hæc verba sunt intelligenda de §. huius Recessus Es soll aber den Unterthanen. in præcedenti disputatione explicato, ita ut sensus horum verborum sit, quod Iudices in causa non appellabili & ubi effectus devolutivus ad Cameram cessat, obstricti sint vigore huius Recessus deputationis, de Anno 1600. ad actorum revisionem à non suspectis Jure Consultis, vel eorum transmissionem ad Collegium Jctorum, non verò intelligenda vel trahenda sunt ad requisitionem & edictionem actorum, de qua in eodem hoc Recellu, in §. Ob auch die documenta requisitionis. cum seqq. agitur, cum talis modus requisitionis actorum in Revisione non procedat, nam potius petitio revisionis includit actorum petitionem, quod *secund. th. 7. huius disputationis & thes. 24. disput. præced.* per viam supplicationis fieri debet.

X.

Auff deren juror mit Zuziehung und in gegenwart beederseits Partheyen / oder dero Gewalthaber sùrgehende inrotulation.) Rotulatio est dictio barbara, sed tamen à Latino Rota, rotula i.e. parva rota à rotunditate sic dicta) non ineptè deducitur & derivatur: Ex quo postea ab Advocatis nomen rotulus est confectum, quo denotatur chartæ informæ & figuram Cylindri oblongam complicatæ: Germanice ein Rolle. Quo nomine acta Iudicii, hunc in modum, quod sæpius adhuc Actuarii etiam nostri temporis observant, vel aliter compactæ, rotuli solent vocari, unde verbum finxerunt rotulare, & in rotulare, hoc est, acta omnia in causa hæc, quæ ad revisionem transmitti debet, producta, apte convolvere, vel aliter in unum volumen compingere. Unde rotulatio vel inrotulatio descendit. Collectionem ad hanc transmissionem præparat Actuarius Iudicii, quando illa ex scriniis suis profert, ad unum omnia, prout sunt ordine temporis à partibus producta, ut non tantum oculis partium & qui his consilio adstant, sed etiam manibus comprehendi & perlustrari pos-

possint. Et quidem hoc sine, ut partes vel ipsorum Procuratores
 praesentes acta sua, quæ domi. hac in causâ collecta habent &
 secum adportare solent, cum Actis Judicialibus ab Actuario ex-
 hibitis conferant, & collata atque diligenter perlustrata post in-
 rotulandum colligi faciant, advertentes curiosè, cum ut omnia & in-
 tegrè sine ullo defectu includantur, tum ut & hoc prospiciatur,
 ne quid vel ante irrepserit chartæ, vel jam insinuatum in ipso
 rotulationis momento ab alterutra parte vel aliunde clanculum
 sit insertum, quod altera non viderit multo minus refutarit,
 tum denique nec parti cuiquam vel cuivis alii post conclusio-
 nem vel in ipso rotulationis actu quidquam ultra produxisse
 liceat. Et quamvis hoc modo rotulo confecto nihil amplius
 desiderari soleat: quia tamen plena rimarum & suspicionum
 sunt omnia, & sæpè quisquam vel à Iudice vel ab ipsius actua-
 rio sibi metuit, si illos sibi habeat infestos, ne partibus absen-
 tibus, antequam rotulus absportetur, aliquid vel ex illo subtra-
 hatur, vel illi insinuetur clanculum, optima ratione tamen &
 hoc servari solet, ut statim rotulus in partium præsentia obsigne-
 tur, non tantum Iudicis, sed etiam partium sigillis. Licet enim Ju-
 dices vel actuarii morosi hoc ita interpretari soleant, quasi par-
 tes ipsos de falli crimine suspectos habeant: quisquis tamen est
 inter hos vir bonus, & omnem à se removere vult suspensionem, is
 hoc non tantum ægrè non fert, sed ultero partibus obsignandi fa-
 cultatem offert. Si tamen partium utraque vel alterutra citati, se,
 quod comparere sibi non liceat, vel non libeat, excusent & Ju-
 dices fidei rotulationem atque transmissionem committunt:
 Sie wollen in den Richter kein misstrauen setzen, er möchte mit der
 Verschickung rechtmässiger weis verfahren. Tunc rotulatio ni-
 hilominus rectè cum requisitis suis omnibus ipsi absentibus
 procedere potest & debet. Sunt tamen partes de necessitate
 citandi, cum alias transmissio sit ipso jure nulla, quia pro par-
 tium est commodo introducta, & illarum interest plurimum, ut
 huic negotio interesse possent ipsæmet Schrad. de feud. par. 10.
 §. 14. n. 19. Berlich. p. 1. concl. practi. c. 42. n. 15. Hinc non tantum
 in hoc nostro §. expressè requiritur, ut in rotulatio partibus
 vel eorum Advocatis præsentibus fiat, sed etiam ut idem quoque

in appellationibus ad Cameram observetur. §. So dann sollen die *acta priora*. satis apparet, ubi non tantum maximopere præcipitur, ut *acta* præsentibus partibus introtulati & obli gnati edite beant, sed etiam eo casu quo iudex *acta* aperta vel ediderit vel pars sic acceperit pœna arbitraria in transgressores statuta sit his verbis: Und da hiernider gehandelt / und die *acta* priora hinfürter offen und ohubeschlossen editet, und von der Parthey solcher gestalt angenommen und producirt wurde der Richter à quo nichts weniger als die Parthey/ die sie also angenommen / und in Verichte produciren lassen/ ex arbitrio iudicis gestraffet werden.

XI.

Ohne neben seytige recommendation.) Cum Collegium Juridicum à quo petitur revisio actorum compelletur per epistolam, quæ vel generalis est, quæ quod *acta* & ex iis *actis* lata sententia collegio transmittantur, & inter quas partes hoc factum breviter commemorat, rogans ut *acta* revideantur & ponderentur, an sententia sit Juri & *actis* conformis nec ne, ut vel ab iis confirmetur vel reformetur. Vel specialis seu singularis, & est qua Iudex vel partes aliquid in specie à Collegio Juridico quod vel *actis* perspicue insertum non sit animadverti, vel in casu plurimum controverso capitum hoc vel illud præ cæteris attendi petit: quia autem res hæc periculosa nimis est, unde potius *acta* ut à partibus sunt producta, sine eiusmodi additionibus, sunt amandanda, probante hoc Schrad. *d. l. n. 34.* & etiam clavis verbis præcipiente hoc nostro §. Ut itaque concludendum puto si *acta*, ad Collegium Juridicum transmittantur & Collegium talem Epistolam specialem cum eiusmodi *actis* accipiat Collegium Juridicum obstrictum esse eiusmodi *acta* vel remittere, vel ad minimum in revisione eiusmodi additiones non attendere, sed *acta* prout à partibus sunt producta revidere debere.

XII.

Durch gewisse ohnpartheyische Rechtsgelehrte revidiren.) Agitur in hisce & nonnullis subsequentiis verbis de revisoribus actorum seu personis quæ *acta* revidere, vel quibus *acta* ad revidendum transmitti debent, & quidem i. loco ponuntur J Cti, quis-

quoniam verò dicendus sit JCtus non omnibus constat Beringarius Ferrand. in l. pacti conventi. n. 32. & 33. ff. de contrah. emt. arbitratum nec Bartolum, nec Baldum Castrensem, nec reliquos JCtos nominandos, sed bene refutatur à Pruckmanno ad §. soluta. cap. 1. n. 9. & seqq. Costalius eum JCtum recte nominari dicit, qui veterum Iuristarum doctrinis recentiorum quoque scripta adhibet Pruckm. dict. tract. n. 13. Sed hæc seu definitio seu descriptio non omnibus arridet, teste Limon. in iur. publ. l. 7. c. 4. n. 4. nobis placet illa descriptio quæ colligi potest. & §. 1. & l. 1. ff. de l. & l. Italici & Feudorum Dd. pro hac voce placuit nomen sapientis unde frequens est apud ipsos mentio collegii sapientum, sed secundum nonnullos perperâ. Licet enim JCtus nemo queat esse, nisi sit idem sapiens: cum ex sapientia h. e. theoria præceptorum Juris eorundemque scientia vel notitia dependeat de jure Consultatio h. e. praxis & usus forensis, quia tamen summus Juris prudentiæ præfixus & ultimus finis in praxi, h. e. justitia recte administranda consistit: in qua ut universalia sapientiæ juris præcepta ad singularia fori negotia applicentur prudentia fere paginam utramque faciat. Hinc etiam Justinianus ipsemet in §. responsa. Inst. de l. N. G. & C. utitur vocabulo prudentum. Horum autem auctoritatem maximam nonnullis temporibus fuisse, colligere licet tam ex epithetis ipsis in jure attributis, ita ut amici & Patres Principis appellentur, l. 17. ff. de iur. Patron. l. 4. C. de iur. ah. stipul. §. 4. Inst. quib. mod. patr. potest. solvit. Nobilissimi l. 7. C. de poss. Maximum decus proxi. ff. circ. fin. Illustres rub de viris illust. Celsi & honorati l. 2. & 3. C. de off. divers. studium Præceptores & Sacerdotes l. 32. ff. de damno infecto. l. 1. §. 1. ff. de l. & l. Patres juris. l. 1. C. de excus. arif. quibus janua Imperialis semper pateat, dict. l. 3. de off. div. judic. Et passim in jure Excelli, Gloriosi, Magnifici, Splendidissimi, Clarissimi, Prudentissimi, Inclutæ recordationis, Optimæque memoriæ vocati fuerint; Ut etiam Lucius Craffus domum JCti totius civitatis oraculum appellare non dubitavit, apud Cic. lib. 3. de orat. Sed etiam ex validitate responforum ab ipsis datorum, à quibus nimirum Judici recedere non licuit, §. Responsa. 8. Inst. de iur. Natur. Gent. & Civil. Tanta autem hæc JCtorum auctoritas tempore subinde suppressa & fere emortua est,

non tantum occidente à Gotis occupato, sed & Gotis & Longobardis devictis recuperato, donec Jure Romano ab Irnerio Juris consulto autoritate Lotharii Imperatoris occidenti restituto, hucusque Dd. responsa non necessariam, sed probabilem rationem juris habuerunt in illum effectum, ut qui duo responsa pro se adducit, probabilem litigandi causam habere dicatur, ut si forte cadat caussa ab expensis liberetur, Bald. & Salic. in l. juru C. qui admitt. in bon. poss. Franz. ad tit. de orig. jur. n. ult. Ampliss. Ictus Struv. in synt. jur. civ. exercit. 2. th. 17. Sitm. in Spec. Imp. Rom. cap. 21. n. 9. & in nucl. Inst. p. m. 56. Clariss. Dn. Locam. q. Inst. II. inducitur ab Ampl. Dn. Bic. in Aur. in pral. n. 38. prop. fin. de communi Dd. opinione, quod etiam nec hodie ab ea recedere liceat, nisi erroris manifeste convinci possit. Sed annon hodie per constitutionem Criminalem Carolinam ubi plurimis in locis (qua allegata reperies in disp. prior. th. 9.) Judici ut consulat Jctos, iniungatur, sed etiam per hunc nostrum §. ad priorem vel etiam maiorem dignitatem autoritas Jctorum evecta sit aliis inquirendum relinquendo cum mihi jam properandum ad alia hoc tandem addens, quod licet ab antiquis illis Jctis iudex non tantum recedere, non potuerit, sed etiam à nonnullis verbi gratia Papiano teste Rittersh. ad Nov. p. 10. c. 1. n. 10. nec provocare licuerit, tamen hodiernis Jureconsultis concedatur etiam sententias jam à iudicibus latas in revisione actorum reformare & corrigere.

XIII.

Oder auff ohyparcenische Universität) Est hæc locutio synecdochica totius pro parte, cum non toti Universitati, sed tantummodo Facultati Juridicæ, tanquam eius parti acta transmittantur, ut in superiori disp. in th. 33. demonstravimus. Cur autem Academia vocetur Universitas contrariis votis inter se disputant Politici, ut videre licet apud Linneum Jur. publ. lib. 8. cap. 1. n. II. & seqq. Et quidem Facultatem Juridicam ad dandum responsum legitime consulti sive interrogati sese obligatos & sine recusatione paratos prestare debere, statuit Henning. Renneman. de transmiss. actor. ad Colleg. Iurisp. cap. 2. n. 7. nisi iusta suspicionis causa aliter suadeat, quod etiam præter alias notas suspicionis causas fieri puto, si vel omnes de Collegio vel maior pars, vel

etiam unus aliquis, ita tamen ut sine eius Persona Collegium consistere nequeat, sint à Judice vel à partibus iniuste offensi nec reconciliati, quamvis enim viri boni suis affectibus frenos mittere possint ac debeant ut sine amoris vel odii persuasionibus mente non mota judicare queant, quia tamen difficillimum hac est, & humanitus præsertim si offensæ sint nimis atroces ut fiat vix credibile, quia item suspicionis hac tela tenacius inhaerentia illorum, quorum interest animis evelli difficulter possunt: & virum bonum decet non tantum à delicto, sed etiam à delicti suspitione, vel minima si fieri potest immunem esse: idcirco rectius sibi consultum ibunt illi prudentes quorum collegium vel ex toto vel ex parte offensum, si manus & sensus ab hisce causis sibi magnam suspicionem & fortè ulteriorem offensam ingerentibus, ne forte responsa dent, abstinerebunt. Sed an etiam illa Facultas Juridica dicenda suspecta, quæ vel uni ex partibus dedit, vel consilium vel responsum, vel etiam ad requisitionem judicis responsum solenne? quod omninò affirmandum, & ut observetur longè æquissimum puto, ne quod in appellationibus prohibetur, quod nimirum ab eodem ad eundem non procedat, in revisione concedatur, si acta ad illud Collegium vel Facultatem transmitterentur, cuius responsum movit judicem ad proferendam talem sententiam. Quamvis enim religiosus & bonus iudex, si ante forsàn male informatus, male responderit: ex actis postmodum melius edoctus rectius respondere debet, quia tamen non omnes J Cti sunt Papiniani non rarò fit ut quo prius modo responsum fuerit consulendo, eodem affectu & præiudicio sint illi obstricti in revisione iudicando, adde hisce quæ diximus, in rh. 35. *diff. preced.*

XIV.

Oder anderers Collegium Juridicum (us schlesien) Collegium est coordinatio personarum plurium, quarum officium ad id, quod utilitati publicæ conducit, est directum. Ad cuius substantiam requiruntur ad minimum tres personæ, possunt tamen etiam plures esse, nam præter id quod quotidiana experientia nobis demonstrat plures in iustis collegiis reperiri, testis est etiam Menoch, qui testatur in Collegio Juridico Academiæ Pata-

vina 20. collegas numerari citatis à Renneman. *supr. dist. loc.*
 Neque hoc optima caret ratione: Firmius enim reputamus ju-
 dicium plurium quam unius & magis præsumendum pro con-
 silio inediis collegii, quam pro consiliis particularibus, cum fa-
 cilius invenitur quod à pluribus quaeritur, ut test. Geil. 1. *obs.*
 33. n. 5. Collegium autem de quo hic noster loquitur §. non alii
 constituere possunt, quam J Cti, in quibus etiam requiritur, ut
 vel nobilitate generis die Adelich gebornen Stammen und
 Stands seind/ vel ut loquitur Ordinat. Cam. p. 1. tit. 1. Auß der
 Ritterschafft/ vel insignibus Doctoralibus sint conspiciendi. Hocq;
 videmus etiam observari in curiis & Dicasteriis, præsertim sum-
 mis, qualia sunt Lipsiense, Wittebergense, Jenense & Coburgense
 &c. Et Principum Imperii aliorum, Cammer- und Hoffgerichte.
 Licitum est itaque revisione petita, vel ad Facultatem seu Col-
 legium Juridicum, quo de inprimis hæc verba, intelligenda vel
 Scabinatum, vel etiam J Ctos ceptos minimè suspectos, pro vo-
 luntate partium & judicis mittere.

XV.

Und dero Redeliches gutachren darüber zu erfordern schul-
 dig seyn.) Hæc verba dubiam hanc progignunt questionē, Utrum
 decusum quod à Facultate Juridica, J Ctis, vel Collegio Juridico
 post revisionē actorum remittitur, habeat vim sententiæ vel sal-
 tem consilii? Quod me attinet habere eiusmodi decretum vim
 sententiæ eoq; judicem præcisè teneri ad eius observantiam, nec
 in judicando recedere posse, puto, rationem esse statui quia in-
 tentio huius nostri §. & §. *Recessus deputationis in præcedenti disputatione*
ne explicari. Es soll aber den Bittershanen.) Haud dubiè ed. collima-
 mat, ut in locum appellationis quærratur aliud remedium, quo
 contra iniquitatem sententiæ legis subveniatur, sed hoc obtinere
 non posset si placitum J Ctorum Academiæ vel Collegii Juridici
 purè se haberet in modum consilii, per L. in ambiguis. ff. de R. I.
 præ primis quia dispositio dictorum §§. in fine restringitur, quo-
 ad Privilegia statuum. Ergò debent præsupponi utique ter-
 mini habiles, in quibus statuum potestas Judicandi quadante-
 nus alieno alligeretur decreto.

XVI. Je.

Jedoch abermals diese Verordnung den Ständen des Reichs an Ihren erlangten und hergebrachten privilegiis, Freyheiten / Landordnungen / Statuten und sonstigen ohne Nachtheil verstanden / sondern dieselbe in ihren Kräften gelassen werden.) Horum verborum explicatio sufficienter peti potest, ex *ib. 39. diss. preced.* Cum autem in hac limitatione addantur nonnulla verba, quæ in limitatione §. *Recessus deputationis non habentur*, imprimis autem vocabulum statuti: Mihi verò hæc tractanti sub manus venerit statutum alicuius laudatissimæ Civitatis, idem, quoniam scio, dubium ortum non diu circa hoc statutum, an nimirum ex eo vi huius limitationis denegari possit revisio? Hinc nonnihil de hoc statuto, tum in honorem laudatissimæ dictæ Civitatis, tum etiam melioris explicationis, ergo huius §. dicere mecum constitui. Est autem huius statuti inscriptio & tenor talis.

**Daß kein vorgeurtheilte Sach wider für Rechte
soll gebracht werden:**

Ihr ordnen und wollen / wo einer den andern vor uns oder unserm Berichte beklagt / umb was Sach das ist / wird umb dieselbige Sach ein Endurtheil gesprochen / und nicht davon geappellirt / daben soll man es lassen bleiben / beschehe das nicht / Beklagte / oder spreche ein Partey der andern darunder anderweris zu / und erfinde sich daß vormals darumb gesprochen und Urtheil ergangen were. Der Kläger ist darnumb versallen zu Pöñ 10. fl. und hat er die nicht zu bezahlen / so soll er ein ganz Jahr auß unserer Stadt und Stademarck seyn ohne Gnad. Proponamus autem hac de re, ut et clarior evadat, tres quaestiones, quarum prima erit, quid sit ein vorgeurtheilte Sach? Secunda an huic statuto quid derogetur, si concedatur revisio? tertia erit, an huic statuto applicari possit limitatio huius §. nostri? Primam quod attinet, intelligo per vocabula ein vorgeurtheilte Sach, nihil aliud quam litem, de qua iudicis sententia constitutum est, seu uno vocabulo rem iudicatam, & quidem in propria sua significatione, in qua notatur C.L.A. *lib. 41. tit. 1. th. 2.* & describitur ibidem *th. 3. ex l. 1. ff. de re jud.*

cuius acceptionis synonyma suppedit nobis, l. 3. *C. de fructib. & lit. expens.* ubi vocatur terminatum, transactum negotium, & absolutum dimissumque iudicium, hocque cum effectu, ita ut vires rei iudicatae non amplius suspendi possint, seu ut Canonistis loqui placet sententia in rem iudicatam transiverit, de qua differentia Juris Civ. & Canon. Consule laudatis. *C. l. A. dist. l. 41. tit. 1. ibid.* Et sic accepto vocabulo statutum hoc cum jure communi convenit, & ex eo pulcherrimè explicari potest. Nam & Jure communi rem iudicatam qualiter ut nos hic accepimus nec in iudicium deduci, nec etiam de tali re sententia ferri potest, ut manifestè docet, l. 9. *C. de sentent. & interl. l. 1. C. quand. pro voc. non est necess.* Rebus enim judicatis standum est, & si malè iudicatum sit, l. 1. *C. de re jud. l. 8. C. de sent. & interl. l. 32. ff. de re jud. l. 1. C. de his qui per met. jud. non appell. l. 25. de stat. homin. l. 23. §. 3. de bon. libert. l. 1. pr. quae sent. fin. appell. rescind. l. 23. §. 3. de cond. indeb. l. 29. §. 5. mand.* Post rem enim iudicatam nihil amplius de eadem requiritur, l. 56. *ff. de re jud.* nam cum jam jus fecerit inter partes litigantes, l. 3. *pr. de agnos. & alend. lib. l. 25. de stat. hom. l. pen. ff. de re jud.* merito ei sine contradictione parendum est, *per l. 1. C. de re jud.* Hinc etiam si forte contingeret, ut res iudicata in iudicium deducta & sententia de ea lata fuerit, talis sententia posterior, nec jure subsistit, nec sententiam priorem invertit. l. 1. *C. quand. prov. non est necess.* Felin. in *C. inter monasterium* 20. *X. de re jud.* Hartm. *Pist. Obs. 137. num. 10.* Quod autem hæc verba, *ein vorgeurtheilte Sach* sic intelligenda sint, ex modo positis facillimè intelligi posse puto, præsertim si rubricæ & hæc verba nigri seu textus jungantur, *Wo einer den andern vor uns oder unserm Gerichte beklagt / umb was Sach das ist, wird umb dieselbe Sach ein Endurtheil gesprochen / und davon nicht appelliret / dabey soll man es lassen bleiben.* Ex quibus nimirum apparet, hoc statutum duo coniunctum seu successivè requirere, 1. Ut sententia sit de causa in iudicium deducta lata, & 2. ut ab ea sententia non fuerit appellatum: non igitur hoc statutum prohibet appellationem vel aliud remedium, per quod in veritatem sententiæ inquiritur; sed tantum hoc, ne pars quæ appellationem interponere omisit, & ex alia forsitan causa rem iudica-

judicatam rursus in iudicium deducere intendit, hoc facere possit, sed potius eius litigandi libido, proposita pœnâ, coerceatur, in quo iterum cum jure communi concurrit, nam & hoc jure, is qui contra salutem Reipublicæ, cui nimirum maximè interest, conservari rerum judicatarum auctoritatem, teste Perez. in C. ad tit. sentent. rescindi non posse. n. 2. aliquid tentaverit, omninò pœnam meretur, unde & is qui rescriptum Principis contra sententiam à qua non appellavit, impetrare tentat, ultra id quod tale rescriptum nihil operatur per l. ult. C. d. l. sent. resc. non poss. etiam ignominie pœna notatur. per l. ult. C. ut lit. pendenti. ut itaque summa vigilantia & singularis cura quam in condendis Statutis inclutus Senatus dictæ laudatissimæ Civitatis adhibuerit, & ex hoc apparet, cum jure communi prohibitum etiam pœnali statuto ulterius cohibere voluerit. Ex his autem si nimirum statutum hoc secundum Jns commune juxta regulam quod verba statuti dubia ex jure communi interpretationem declaratorum admittant teste Jalon. in Auth. præterea n. 14. C. und. vir. & uxor. Andreas Geil. lib. 1. obs. 50. n. 8. Hartm. Pist. part. 2. q. 81. n. 29. Carpz. p. 3. c. 20. de 10. n. 6. explicamus. Sequitur in responsione ad quæst. 2. quod hoc statutum de revisione accipi non possit, & per consequentiam revisio petita exinde denegari nequeat. Loquitur enim hoc statutum neque directo de revisione quod ex verbis manifestum nec etiam de eo directo loqui potest, cum ut ego puto hoc statutum antiquius sit, Recessu de Anno 1600. ita ut de revisione eo tempore nondum cognita nihil decerni potuerit, nec etiam indirecto vel per consequentiam, agit enim tantum de re per sententiam, quæ vires judicati, jam accepit, non amplius in iudiciū deducenda quod in revisione fieri negamus, cum uti superius latius deductum, quemadmodum & appellatio intra decendiū, & ita antequam sententia vires rei judicatæ consequatur interponenda sit, sic etiam si argumentum ex hoc statuto desumendum esset illud omnino procedere deberet à simili ita ut eius conclusio ita conciperetur, quod nimirum revisio, quæ in locum appellationis, propter nimis auctam summam appellabilem successit, non sit deneganda ex hoc statuto, sed potius quemadmodum appellatio

latio permittitur, permittenda. Cum juxta vulgatam Dd. Theoricam surrogatum sapiat naturam eius, in cuius locum est surrogatum. l. Duobus. §. 1. ff. de jurei. l. decernimus. C. de aqua ductu l. minor. §. quoniam. ff. de proc. gloss. in verb. subire. l. verum est. §. 1. ff. pro soc. c. Eclesia. 1. ut lit. pend. l. quod debitori. ff. de don. mort. caus. l. item illa. §. 1. ff. de const. pec. Decius cons. 543. in casu proposito. n. 6. quod & pluribus allegationibus testatur Nicolaus Everhard. in loc. a vi surrog. Exinde quoque tertio sequitur, hoc statutum huic §. nostro non contrariari, nec etiam limitationem §. appositam huic statuto applicari posse: Nam quemadmodum statuto nec appellatio nec ex identitatis ratione revisio prohiberi potest, ita limitatio huius §. in fine annexa intelligenda est de eo casu, quo quidem appellatio partibus conceditur, sed per statutum, privilegium, ordinationem provincialem &c. limitatè ita, ut non ad extraneum procedat appellatio, quod evidentissimè in diss. preced. 1. h. penult. demonstravimus. Concludendum itaq; per hoc statutum tantum prohiberi sententiam, quæ in rem judicatam transivit amplius in judicium deducere. Secundò ex hoc statuto denegari non posse revisionem. nec Tertiò limitationem huius §. licet in eo habeatur vocabulum statutum huic statuto applicari posse: Hanc nostram sententiam confirmat etiam mandatum Camerale parti propter denegatam ex hoc statuto revisionem supplicanti contra Inehlytum aliquoties memorata: laudatissimæ Civitatis Senatum concessum, cuius Tenorem huic disputationi inferere placet, sunt autem eius verba:

&c. &c. Wann aber ein ieder bey Rechte und den heilsamen Reichs constitutionibus gelassen / und niemand solche zugebrauchen mit straffen oder sonst verwehrt werden solte / gedachter Abschied auch im Namen und wegen gemeiner Erercher Stadt versigelt / und dann am End dasselbe befohlen / solchen für wahr / stet / fest und unverbrüchlich zu vollziehen: ob schon in etlichen andern unsern und des Heil. Reichs Städten die Mittel der Revision zugebrauchen / auch nicht gern sehen thäten / gleichwohl keine so kühn gewesen wäre, daß sie jemanden darumben gestrafft hätten: und ratione Executionis summum in mora periculum, dannenhero à præcepto vermög Ordination P. 2. T. 23. wohl empfangen werden möchte / zumahl jurisdictio
wider

wider euch genugsam fundirt wäre; Solchem nach umb diß unser
 Keyßl. Mandat und Ladung an Euch zu ertheilen unterthänigst an-
 truffend erlangt; daß selbige heutz dato nachfolgender gestalten erkende
 worden seind. Hierumb so gebierhen wir Euch sampt und sonders
 von Xdm Keyßerl. Macht / auch Berichte und Rechts wegen hiemit/
 und bey Pön sehen Marck lörtigs Golds. halb in unser Keyß. Cammer
 und zum andern halben theil offtermeldtem Imploranten ohnnach-
 lässig zubezahlen / hiemit ernstlich und wollen / daß Ihr den nechsten
 nach liberantwort: oder verkündigung dieses ohne Verzug / Einred
 oder Einzel / ihm Imploranten daß in mehr gedachtem Abchied ver-
 gleichene und heilsame verordnete Mittel der revision nicht benehme/
 dessen sich zugebrauchen nicht verwehrt / daß er sich dessen oder sonst
 einigen Mittel Rechtsens gebrauch / weder ihm noch die ihm dazu bey-
 rathig und verhältnißlich sein / sondern Euch dessen allerdings enthalte.
 Deme also gehorsamlich nachkommet / als lieb euch sehn mag angeho-
 here Pön zuvermeiden / daran geschicht unser ernstlich Meinung.

XVII.

Restat ut nonnulla jam de revisionis affinibus & contrariis
 dicamus, sed hoc brevissimè, & potius ut quænam sint affinitas &
 contraria enumeremus, quàm eorum quam habent cum materia
 hæc nostra convenientiam & discrepantiam solidè explicemus,
 temporis enim in qua jam circumscribor angustia, & alia, quæ
 se concatenatim offerant negotia, uti ipsam hanc nostram ma-
 teriam promeritis, & secundum votum explicare: ita etiam affi-
 nitas ac contraria, pro ut res exigeret, describere, mihi impedi-
 mento sunt. Sunt autem illa affinitas 1. Supplicatio. 2. Appellatio. 3.
 De J. Saxon. Leuteratio. vide de hisce C.I.A. l. 49. tit. 17. & seqq.

XVIII.

Contraria verò sunt, 1. causa per se non revisibiles. 2. Sen-
 tentia quæ in rem judicatam transivit. 3. Desertio revisionis. 4.
 Prescriptio fatalium. 5. Ea quæ limitationis loco in duobus §§ in
 præmissis & hæc explicatis ponuntur. Hic cursum disputationis si-
 sto, & rogo ut benevolus ac candidus Lector, si materiam non
 promeritis tractatam vel etiam in nonnullis defectum inveniet,
 veniam ac exculpatione non denegat, sed properanti calamo, atq;
 aliis

aliis variisque animum hinc inde distrahentibus negotiis, hæc omnia adscribere, & hac promissione hac vice contentus esse velit, me proximè & postquam processum Cameralem tanquam primarium hoc tempore scopum didicerim, omnes eosdem defectus me suppleturum, & omnia in Camera vel alibi in praxi occurrentia, adq; hanc materiam facientia, me quam diligentissimè observaturum, & hisce cum censura additurum: Supremo interim Numini sit Laus, Honor & Gloria sempiterna.

CORONIDIS LOCO

placet annectere.

1.

Ro defensione rerum non licet invasorem occidere.

2.

Utrum Compensatio locum habeat, ubi quantitas ex una parte debetur, ex altera vero quantitas debetur, quæ se habet ad instar speciei? Neg.

3.

Mandans hominem vulnerari, & protestans ne occidat, si mandatarius eum occiderit, utrum pœna homicidii, ex L. Corn. de Sic. teneatur? Neg.

4.

Utrum ex sententia judicis Dominium transferatur? Neg. cum limitatione.

5.

An si domus conducta comburatur Locatoris damnum sit vel conductoris? Neg. Conductorem teneri nisi dolo vel culpa eius incendium factum sit.

6.

Utrum Dominus Autoritate propria expellere possit Emphyteutam propter Canonem non solum per triennium? Negatur.

Ad

Pracellentem atq; Pereximium

DOMINUM DOCTORANDUM.

Iversos diversa juvant: Hic ambit honores,

Alter anhelanti pectore quærit opes.

Altius attollis, RIEDT̃I Doctissime, mentem;
Non hæc vana tibi: Sed Themis alma placet,

Ingenii sic dona refers, fructusq; per amplos,
Quos in te meritò docta Corona stupet.
Perge bonis avibus: Tua tandem gloria portum

Mox secura petet: crescet honos & opes.

*Pauca hæc in sempiterni amoris ac amicitie
refferam, Domino contubernali, & con-
victori suo per quam suavissimo, curren-
ti calamo conscribere volui, debui*

Matthias Binder, LL. Cùlt.

F I N I S.

